

NINOVE GRAANMARKT BIBLIOTHEEK

ARCHEOLOGIE NOTA

INTERGEMEENTELIJKE SAMENWERKING VOOR STREEKONTWIKKELING IN
ZUID-OOST-VLAANDEREN

GENTSESTEENWEG 1 B
9520 SINT-LIEVENS- HOUTEM
TEL 053 64 65 20

INFO@SO-LVA.BE
WWW.SO-LVA.BE

NINOVE GRAANMARKT BIBLIOTHEEK

ARCHEOLOGIENOTA – 2022G189

ARNE DE GRAEVE

DOSSIERSAMENSTELLING

Arne De Graeve

PROJECT

Ninove Graanmarkt Bibliotheek – Archeologienota (bureauonderzoek)

Projectcode: 2022G189

Projectnaam: 22-NIN-GM

SOLVA Archeologierapport nr. 244

OPDRACHTHOUDER

SOLVA

Projectteam: Archeologie

Gentsesteenweg 1B

9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

Tel: 053/64 65 20

info@so-lva.be

BEWAARPLAATS ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE

Erkend onroerend erfgoeddepot SOLVA archeologisch depot p/a Industrielaan 25b

9320 EREMBODEGEM

Tel: 053/64 65 36

archeologie@so-lva.be

WETTELIJK DEPOTNUMMER

D/2022/12.857/18

Kaft: Plan van Ninove van Philips De Deyn (©RA GENT, Abdij Ninove, 921).

Copyright: Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SOLVA. Alle foto's, tenzij anders vermeld: © SOLVA.

INHOUDSTAFEL

1.1	PLANMATIGE CONTEXT	6
1.2	WETTELIJK KADER	6
1.3	VRAAGSTELLING	6
1.4	ONDERZOEKSMETHODE.....	6
1.5	RESULTATEN	7
2.1	BESCHRIJVEND GEDEELTE	8
2.2	ASSESSMENTRAPPORT	22
3.1	LITERATUUR.....	65
3.2	WEBSITES.....	65

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1. Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied.....	8
Figuur 2. Topografische kaart (detail) met aanduiding van het projectgebied.	9
Figuur 3. Kadasterkaart met aanduiding van het projectgebied.	9
Figuur 4. Uitsnede van de huidige toestand met weergave van de te slopen volumes. © Robuust	14
Figuur 5. Uitsnede uit het ontwerpplan van de nieuwe toestand van het gelijkvloers. © Robuust.....	15
Figuur 6. Uitsnede uit het ontwerpplan met weergave van de leidingen, septische put, regenwaterput en wadi. © Robuust. Het vermelde volume van de wadi is niet correct. Dit moet 15250L zijn.....	16
Figuur 7. Uitsnede uit het ontwerpplan met weergave van de nieuwe toestand op het gelijkvloers, met aandacht voor de groenzones en de omgevingsaanleg.....	17
Figuur 8. Principetekening van de liftkoker. ©Agentschap Onroerend Erfgoed.....	18
Figuur 9. Snede die de opbouw van de vloeren weergeeft. ©Robuust.....	18
Figuur 10. Doorsnede van de fietsenstalling.	19
Figuur 11. Bodemkaart met aanduiding van het projectgebied.....	23
Figuur 12. Gewestplan met weergave van het projectgebied.....	24
Figuur 13. Quartairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied.	26
Figuur 14. Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied.	27
Figuur 15. Kadasterkaart uit 2015 met aanduiding van de huidige Denderloop (donkerblauw) en de waterlopen (lichtblauw) volgens de van Deventerkaart (ca. 1550). Bron: FOD Financiën, eigen bewerking. Het projectgebied is weergegeven in het rood.	29
Figuur 16. Kadasterkaart uit 2015 met aanduiding van de huidige Denderloop (donkerblauw) en de waterlopen (lichtblauw) volgens de kaart van Sanderus (ca. 1641). Bron: FOD Financiën, eigen bewerking. Het projectgebied is weergegeven in het rood.	30
Figuur 17. Detail van de kadasterkaart uit 2015 met aanduiding van de huidige Denderloop (donkerblauw) en de waterlopen (lichtblauw) volgens de pentekening van De Deyn (ca. 1662). Bron: FOD Financiën, eigen bewerking. Het projectgebied is weergegeven in het rood.	31
Figuur 18. Detail van de kadasterkaart uit 2015 met aanduiding van de huidige Denderloop (donkerblauw) en de waterlopen (lichtblauw) volgens de kaart van Ferraris (ca. 1777). Bron: FOD Financiën, eigen bewerking. Het projectgebied is weergegeven in het rood.	32
Figuur 19. Detail van de kadasterkaart uit 2015 met aanduiding van de huidige Denderloop (donkerblauw) en de waterlopen (lichtblauw) volgens de Popp kaart (ca. 1841-1879). Bron: FOD Financiën, eigen bewerking. Het projectgebied is weergegeven in het rood.	33
Figuur 20. Digitaal hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied.	34
Figuur 21. Detail van het digitaal hoogtemodel met aanduiding van de hoogteassen.	35
Figuur 22. Hoogteprofiel NW-ZO.	35
Figuur 23. Hoogteprofiel ZW-NO.	35
Figuur 24. Potentiële bodemerrosiekaart met aanduiding van het projectgebied.	36
Figuur 25. Detail van de bodemkaart met aanduiding van het projectgebied.	36
Figuur 26. Bodemassociatiekaart met aanduiding van het projectgebied.	37
Figuur 27. Bodemgebruikskaart met aanduiding van het projectgebied.....	38
Figuur 28. Bodembedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied.....	38
Figuur 29. Luchtfoto uit 2022 met aanduiding van het projectgebied.	39
Figuur 30. Ontwikkeling van Ninove volgens H. Vangassen en G. Vande Winkel. (bron: Googlemaps; eigen bewerking) 1: De Nederwijk; 2: Villa Neonifio (8ste-9de eeuw); 3: Halvekringversterking (9de-10de eeuw); 4: Uitbreiding langs de Bever- en Burchtstraat (11de-12de eeuw); 5: Motte kasteel (omstreeks 1100); 6: Abdij (1157); 7: Uitbreiding en bouw stadswal (13de en 14de eeuw). Het projectgebied is aangeduid met een zwarte ster.	41
Figuur 31. Ontwikkeling van Ninove volgens D. Van de Perre. (bron: Googlemaps; eigen bewerking) 1: De Nederwijk en de villa Neonifio (8ste-9de eeuw); 2: Halvekringversterking (9de-10de eeuw); 3: Uitbreiding langs de Bever- en Burchtstraat (11de-12de eeuw); 4: Mottekasteel (omstreeks 1100); 5: Abdij (1157); 6: Uitbreiding en bouw stadswal (13de en 14de eeuw). Het projectgebied is aangeduid met een zwarte ster.	41
Figuur 32. Netkaart gemaakt door Van Deventer rond 1550. ©Biblioteca Nacional de España, MS Res 200, nr. 37. Aanduiding projectgebied door de auteurs.....	44
Figuur 33. Detail van de netkaart gemaakt door Van Deventer rond 1550. © Biblioteca Nacional de España, MS Res 200, nr. 37. Aanduiding projectgebied door de auteurs.....	44
Figuur 34. Uitsnede van Sanderus' Flandria Illustrata met aanduiding van het projectgebied (bron: lib.ugent.be). Het noorden ligt aan de rechterkant op deze kaart.	45
Figuur 35. Uitsnede uit de kaart van De Deyn (1644-1645) met aanduiding van het projectgebied. (bron: RA GENT, Abdij Ninove, 921).	46
Figuur 36. Villaretkaat met aanduiding van het projectgebied.	47
Figuur 37. Detail uit de Ferrariskaart met weergave van het projectgebied.	48
Figuur 38. Detail uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied.	49
Figuur 39. Kaart van Vandermaelen met weergave van het projectgebied.....	50
Figuur 40. Weergave van het projectgebied op de Popp-kaart.....	51
Figuur 41. Detail van de Poppkaart met aanduiding van het projectgebied.....	51

Figuur 42. Luchtfoto uit 1971.....	52
Figuur 43. Luchtfoto uit 1979-1990.....	53
Figuur 44. Luchtfoto uit 2000-2003.....	53
Figuur 45. Luchtfoto uit 2012.....	54
Figuur 46. Weergave van de archeologische zone van Ninove met het projectgebied en CAI-locaties.....	56
Figuur 47. Funderings- en leidingenplan geprojecteerd op de Poppkaart. De septische put (westen) en regenwaterput (oosten) zijn in het vet gezet.....	62
Figuur 48. Plan van gelijkvloers geprojecteerd op de Poppkaart. Omwille van de moeilijke leesbaarheid van het plan zijn de liftkoker (westen) en zitkuil (oosten) extra geaccentueerd.....	63
Figuur 49. Plan met zones waar wel of geen archeologisch erfgoed is vastgesteld of wordt verwacht.....	64

LIJST VAN FOTO'S

Afbeelding 1. Zicht op de zuidelijke gevel van de bibliotheek. ©HLN.be/ RV.....	11
Afbeelding 2. Zicht op de bibliotheek vanuit het oosten, vanop de Despauteerstraat. ©googlemaps.com. Beeld genomen op 15/07/2022.....	11

LIJST VAN BIJLAGES

NUMMER BIJLAGE	ONDERWERP	AANMAAKSCHAAL	AANMAAKDATUM	BRONVERMELDING
BIJLAGE 1	Bestaande en ontworpen toestand	1/50	13/07/2022	ROBUUST

1 SAMENVATTING

1.1 PLANMATIGE CONTEXT

De Stad Ninove plant een renovatie aan de bestaande bibliotheek aan de Graanmarkt/ Despauteerstraat en een aanpassing van de omgevingsaanleg errond. De bibliotheek is ondergebracht in de voormalige lampenfabriek 'Sigtay' wat na de verbouwing determinerend zijn voor het uitzicht van het gebouw. Bij de renovatie wordt het volume uit de jaren 1990 aan de oostelijke kant (Despauteerstraat) gesloopt, en vervangen door een eenvoudige, rechthoekige uitbreiding. Ook aan de zuidelijke kant van het complex wordt een recente aanbouw weggenomen en vervangen door een nieuw volume. Om de toegankelijkheid naar het verdiep te bevorderen wordt een nieuwe lift geïnstalleerd. Binnenin de bibliotheek worden de vloer en de chappe opgebroken, maar blijft de oorspronkelijke betonplaat behouden. In de bibliotheek wordt een leeskuil aangelegd, door de bestaande vloerplaat. De nieuwe sanitaire voorzieningen worden aangesloten op een nieuwe septische put die via nieuw te graven leiding afvloeien naar de riolering. Het regenwater zal opgevangen worden in een regenwaterput van 20.000L. De overloop van deze put gaat naar een nieuwe wadi aan de straatkant. Een deel van de directe omgeving rondom de bibliotheek aan de publieke as zal heraangelegd worden (zuidelijke kant van de bibliotheek). Hiervoor is een bestaande woning reeds gesloopt. Op deze plaats wordt een nieuwe overdekte fietsenstalling voorzien. Daarnaast wordt de zone bijkomend voorzien van groenaanleg.

1.2 WETTELIJK KADER

De zone bevindt zich binnen een beschermde archeologische site of archeologische zone. Bovendien bedraagt de oppervlakte van het projectgebied meer dan 300 m² en de ingreep in de bodem meer dan 100 m².

Derhalve diende in uitvoering van **art. 5.4.1 3°** van het Onroerend Erfgoeddecreet d.d.12 juli 2013, een archeologienota te worden opgesteld ten behoeve van het indienen van de **omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen** voor de renovatie van de bibliotheek. Er zijn voor dit dossier geen vrijstellingen van toepassing op bovenvermeld artikelnummer.¹

1.3 VRAAGSTELLING

Het projectgebied bevindt zich **binnen de historische kern** van de stad Ninove en wordt dus gekenmerkt door een **hoge densiteit aan historische bebouwing**. De vraagstelling in dit geval richt zich vooral op de stedelijke historiek van het terrein, de gebruiksgeschiedenis en de impact van de geplande werken. Dit bureauonderzoek gaat na of verder archeologisch (voor)onderzoek nodig is op basis van de huidige gegevens.

Het doel is informatie te verzamelen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site op het terrein, de karakteristieken en bewaringstoestand ervan, de relatie met het omliggende stadsweefsel, de waarde ervan en de wijze waarop met het terrein moet omgegaan worden bij de geplande bodemingrepen. Er wordt nagegaan of verder archeologisch (voor)onderzoek nodig is op basis van de huidige gegevens.

1.4 ONDERZOEKSMETHODE

Het uitgevoerde vooronderzoek bestond uit een **bureauonderzoek**. Daartoe is enerzijds landschappelijk, historisch en archeologisch bronnen- en online beschikbaar gegeoreferend kaartenmateriaal geconsulteerd en zijn eventuele (recente) verstoringen binnen het projectgebied geïnventariseerd, met het oog op het opstellen van een archeologisch verwachtingspatroon. Anderzijds is de impact van de werken

¹ Het uit te voeren archeologisch onderzoek valt onder de toepassing van het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013, het Besluit van de Vlaamse regering van 16 mei 2014 betreffende de uitvoering van het Onroerend Erfgoeddecreet, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 4 december 2015 en de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en de rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0 van 1 april 2019.

op de ondergrond geëvalueerd. Deze impact werd afgewogen ten aanzien van het te veronderstellen verwachtingspatroon, op basis waarvan uiteindelijk een gemotiveerd advies kan opgesteld worden.

1.5 RESULTATEN

De Stad Ninove plant een renovatie van de bestaande bibliotheek aan de Graanmarkt/ Despauteerstraat en een aanpassing van de omgevingsaanleg errond. In totaal zal er op zo'n **550 m² bodemingreep** plaats vinden (dit getal is excl. de leidingen, waarvan de tracés slechts bij benadering gekend zijn). Samenvattend gesteld zullen de werken op **verschillende plaatsen een impact hebben op de ondergrond**. Echter is de **impact** van de werken op de meeste plaatsen **beperkt** hetzij in diepte, hetzij in omvang. Een **aantal werkzaamheden** vinden plaats **boven** of in de **onmiddellijke nabijheid van de Beverbeek**. Afgaande op de volledig uitgevlakte topografie, is de oorspronkelijke beekvallei volledig weggewerkt/ opgevuld. De Beverbeek zelf is momenteel 'ingebuisd'. **Archeologische opvolging van de uitgraving boven of vlak naast de beek heeft dan ook geen zin, gezien de geringe impact van de werken.**

Binnenin de bibliotheek zijn de ingrepen beperkt. De huidige betonplaat blijft behouden waardoor er geen nieuwe ingreep nodig is. Er wordt wel een liftkoker en een leeskuil aangelegd waarvoor er door de betonplaat wordt geslepen. De leeskuil komt bovenop een bijbouw van de 19de-eeuwse bewoning te liggen, wat in combinatie met de beperkte ingreep maakt dat de **informatiewaarde vrij laag** zal zijn. Ditzelfde geldt voor het **nieuwe volume** dat opgetrokken wordt aan de oostelijke gevel. De oude betonplaat wordt vervangen door een nieuwe, de oude funderingen blijven zitten. In deze zone komt dus een **beperkte aanvullende bodemingreep** op de plaats van de nieuwe sleuffundering en op de plek waar de betonplaat wordt uitgebreid.

De septische put wordt aangelegd in een zone die als tuinzone in gebruik is geweest. Mogelijk is in deze zone ook de aantakking van de zijtak van de Beverbeek te situeren. Het **is mogelijk dat er bij deze uitgraving sporen** geraakt worden die eigen zijn aan **achtererven in een stedelijke omgeving** zoals afvalkuilen, zand- of leemwinningskuilen, kuilen voor artisanale doeleinden etc. Echter zou het **eventueel aantreffen van sporen**, zo die er al zijn gelet op de mogelijke aanwezigheid van de zijarm van de Beverbeek, slechts in beperkte mate **informatie opleveren** gezien het gefragmenteerde en versnipperde karakter van de uitgravingen voor de verbouwing. Het is moeilijk, zo niet onmogelijk om deze kuilen te koppelen aan de bewoning, waardoor eventuele resultaten zullen vervallen in *faits divers*. Ditzelfde geldt ook voor de kleine uitgraving van de liftkoker.

Langsheen de huidige Despauteerstraat wordt voor de aanleg van de regenwaterput een uitgraving gemaakt van ongeveer 5 x 5 x 3,5 m. Vooral het feit dat men zo'n diepe uitgraving zal maken, zal ertoe leiden dat er archeologisch informatie verloren dreigt te gaan. Immers maakte onderzoek aan de Beverstraat al duidelijk dat er in dit deel van de stad Ninove **middeleeuwse pakketten of loop/woonniveau's** kunnen verwacht worden. De uitgraving maakt het dus mogelijk om informatie over **de vroegste ontwikkeling/ uitbreiding van (dit deel van) de stad Ninove** bloot te leggen, een periode die momenteel nog slecht gekend is in Ninove. Dit maakt dat theoretische modellen opgesteld op basis van geschreven bronnen, kunnen worden getest en mogelijk bijgesteld. **Deze uitgraving**, in tegenstelling tot de uitgraving voor de wadi, maakt het dus mogelijk om de **chronologie van de stadsuitbreiding** bij te stellen. Omdat de andere ingrepen door hun beperkte omvang **niet in staat** zijn om **ruimtelijk een coherent beeld** te scheppen, ligt het informatiepotentieel van deze werken vooral in de mogelijkheid om de **chronologie van de stadsontwikkeling te verfijnen**.

De bodemingreep voor de **omgevingsaanleg** beperkt zich tot de opbraak van de huidige verharding en het voorzien van een nieuwe verharding, er komt dus **geen bijkomende bodemingreep**. Bovendien ligt het merendeel van de te heraanleggen zone net als de nieuwe fietsenstalling, **boven of vlakbij de Beverbeek**, waardoor de kans op het aantreffen van archeologische relictten hier zeer laag tot onbestaande is.

De **sterke inrichting** van de zone gecombineerd met de **kleine bodemingrepen** van de werken leiden er toe dat de kans om **archeologische relictten** aan te treffen op **geringe diepte zeer laag is**. Bovendien is de **informatiewaarde** en dus het **wetenschappelijk kennispotentieel** door het **sterk versnipperde beeld** van de meeste verstoringen **zeer laag tot quasi nihil**. De **enige kenniswinst** bevindt zich ter hoogte van de **regenwaterput**, waar er kan gepeild worden naar de **chronologie van de stadsuitbreiding**.

2 VERSLAG VAN RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

2.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE

Projectcode: 2022G189

Sitecode: 22-NIN-GM

Wettelijk depotnummer: D/2022/12.857/18

Naam en erkenningsnummer erkende archeoloog: SOLVA OE/ERK/Archeoloog/2015/00038

Locatie:

Oost-Vlaanderen, Ninove, Graanmarkt, Despauteerstraat, Edmond de Deynstraat (Figuur 1 en Figuur 2)

Bounding box:

punt 1: x= 125600.9/y= 169601.2

punt 2: x= 125739.5/ y= 169498.1

Kadastrale gegevens: Ninove afdeling 2, sectie B, perceel 697H2 & 661F (Figuur 3)

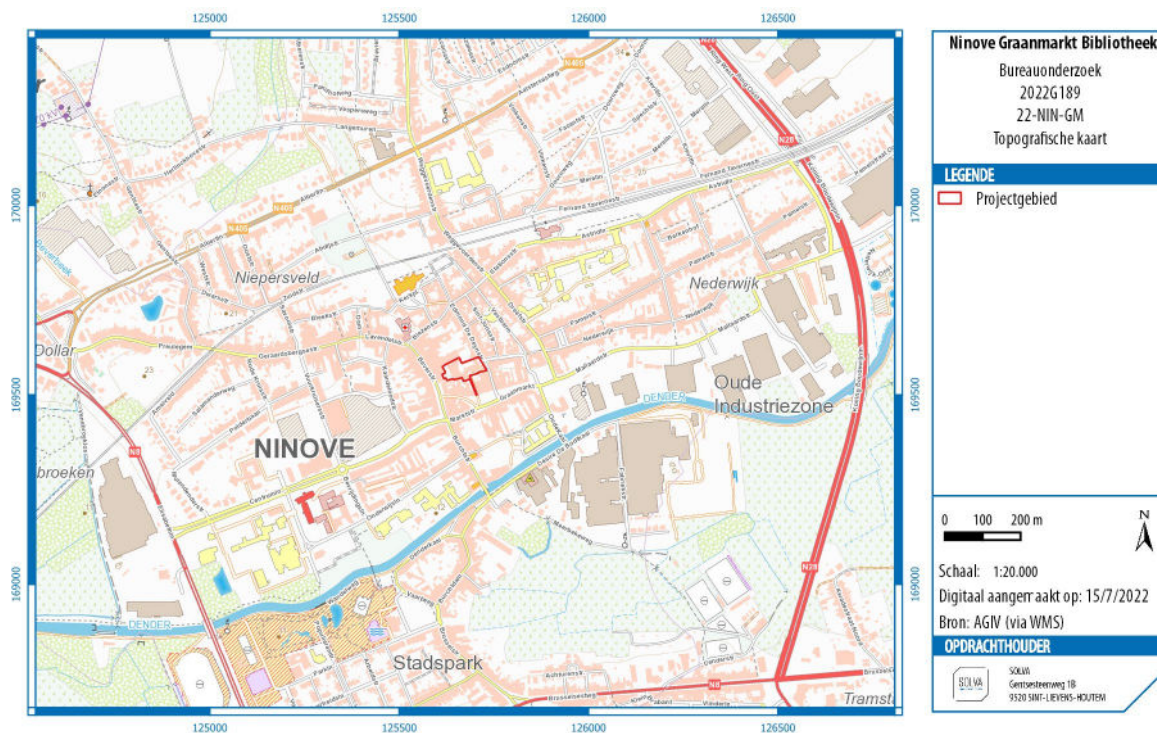
Topografische kaart: zie Figuur 1 en Figuur 2

Betrokken actoren en specialisten:

- Erkend archeoloog: Arne De Graeve
- Tekst: Arne De Graeve
- Kaartmateriaal: Erik Verbeke
- Redactie: Bart Cherretté

Wetenschappelijke advisering:

Niet van toepassing

Figuur 1. Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied.

2.1.1 AANLEIDING VOOR DE OPMAAK VAN DE ARCHEOLOGIENOTA

De zone bevindt zich binnen een beschermde archeologische site of archeologische zone. Bovendien bedraagt de oppervlakte van het projectgebied meer dan 300 m² en de ingreep in de bodem meer dan 100 m².

Derhalve diende in uitvoering van **art. 5.4.1 3°** van het Onroerend Erfgoeddecreet d.d.12 juli 2013, een archeologienota te worden opgesteld ten behoeve van het indienen van de **omgevingsvergunning** voor **stedenbouwkundige handelingen** voor de renovatie van de bibliotheek. Er zijn voor dit dossier geen vrijstellingen van toepassing op bovenvermeld artikelnummer.²

2.1.2 BESCHRIJVING VAN DE GEPLANDE WERKEN

2.1.2.1 DE BESTAANDE TOESTAND

De huidige bibliotheek, gelegen tussen de Graanmarkt, Beverstraat en Despauteerstraat gaat in de kern terug tot de betonnen structuur van de Sigtay lampenfabriek.³ Het gebouw werd in 1936 opgetrokken in de tuin van de familie Stichelmans en bestond uit een robuust betonskelet met baksteeninvulling. In de tweede helft van de jaren 1960 werd de fabriek overgenomen door Philips, om in 1987 aangekocht te worden door de Stad Ninove om er de bibliotheek en het cultuur centrum in onder te brengen. De authenticiteit van het oorspronkelijke fabrieksgebouw werd behouden en het betonnen skelet, met ruw bekiste betonnen kolommen, moeder- en kinderbalken, daterend uit 1936 werd als ruwbouw gebruikt. Aan de noordzijde werden de originele SIGTAY metselwerkgevel behouden met zeer typerende romeinse, ronde boogramen. Bij de bouwwerken begin 1990 werden een aantal uitbreidingen gerealiseerd om te voldoen aan de bouwnormen van de Dienst openbaar Bibliotheekwerk. Aan de oostzijde werd tegen de kop van de bestaande structuur een stuk bijgebouwd in een vormgeving die duidelijk wou contrasteren met het bestaande gebouw. Daarnaast in het noorden van de logistieke toegang werd een polyvalent zaaltje gebouwd als aansluiting op de bestaande huizenrij en met een verbindingsbrug op de verdieping over de inrit heen. Om de verdiepingen toegankelijk te maken werd in het midden van het gebouw, tegen de zuidgevel een volume toegevoegd met verticale circulatie. Het bestaande centraal geplaatste bibliotheekvolume deelt de site op in twee zones. Ten zuiden de publieke groene as, ten noorden de private zone met logistieke toegang naar de podiumzaal en een private parking voor personeel.

De zone rondom de bibliotheek is met uitzondering van een klein groenperkje aan de Despauteerstraat, volledig verhard. Aan de zuidelijke gevel van de bibliotheek is een klein betonnen amfitheater ingegraven, wat kan gebruikt worden voor openluchtvoorstellingen.

² Het uit te voeren archeologisch onderzoek valt onder de toepassing van het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013, het Besluit van de Vlaamse regering van 16 mei 2014 betreffende de uitvoering van het Onroerend Erfgoeddecreet, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 4 december 2015 en de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en de rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0 van 1 april 2019.

³ Deze paragraaf is overgenomen uit de begeleidende nota van het architectenbureau Robuust.

Afbeelding 1. Zicht op de zuidelijke gevel van de bibliotheek. ©HLN.be/ RV.

Afbeelding 2. Zicht op de bibliotheek vanuit het oosten, vanop de Despauteerstraat. ©googlemaps.com. Beeld genomen op 15/07/2022.

De huidige bibliotheek, gelegen tussen de Graanmarkt, Beverstraat en Despauteerstraat gaat in de kern terug tot de **betonnen structuur van de Sigtay lampenfabriek**.⁴ Het gebouw werd in 1936 opgetrokken in de tuin van de familie Stichelmans en bestond uit een robuust betonskelet met baksteeninvulling. De Stad Ninove wenst de bibliotheek met een grondige renovatie klaar te zetten voor de toekomst.

Door het originele SIGTAY-skelet te ontdoen van de latere uitbreidingen en aanbousels uit de jaren '90 wenst men de kwaliteiten en de eenvoud van de originele structuur terug in ere te herstellen. Op deze manier ontstaat ook meer buitenruimte die het mogelijk maakt een aangename, kwalitatieve, groene wandelas te realiseren langsheen het gebouw.

Het **aangebouwde volume** met verticale circulatie centraal **op de zuidgevel** wordt ervaren als een obstakel langsheen de publieke as en **wordt gesloopt** (Figuur 4). Deze **aanbouw wordt volledig afgebroken** met inbegrip van de funderingsbalken. Aan de zuidelijke gevel wordt **een nieuwe inkomst gebouwd die 3 x 9,43 m meet** (Figuur 5). Hiervoor wordt een **nieuwe vorstbalk aangelegd met een breedte van 35 cm, die tot -80 cm in de grond zal gaan**. De opbouw van de vloer is slechts bij benadering gekend, aangezien het niveau hetzelfde moet zijn als de bestaande betonplaat, waarvan de hoogte niet gekend is. **Voor deze realisatie moet rekening gehouden worden met een uitgraving van ongeveer 50 cm**. Deze nieuwe uitbreiding komt deels te liggen op de plek van de bestaande ingang, en deels ten westen ervan.

Ook de recentere **uitbreiding aan de oostkant van het gebouw wordt gesloopt** en vervangen door een eenvoudige, rechthoekige uitbreiding op de kop van het gebouw over de volledige hoogte. Het bestaande volume wordt volledig gesloopt, met uitzondering van de funderingsbalken die in de bodem blijven zitten. **De vloerplaat wordt wel uitgebroken en vervangen door een nieuwe plaat (66 m²)**. Aangezien dit grotendeels op dezelfde plaats gebeurt, is de bijkomende impact op het bodemarchief hier beperkt.

Het **bouwwolume aan de Despauteerstraat inclusief de verbindingsbrug op de verdieping wordt gesloopt** met uitzondering van de bestaande polyvalente ruimte op het gelijkvloers. Het bestaande gebouw bestaat uit drie gelijke verdiepingen en per niveau twee beuken met een gelijke overspanning en in de langse richting een modulatie van 5 meter. De logica en eenvoud van deze industriële structuur trekken we door in een rationele en heldere functionele invulling. De publieke functies krijgen een plaats op het gelijkvloers en het eerste verdiep, de eerder private functies op het bovenste verdiep. In de noordelijke beuk wordt de boekenmassa, geordend op het ritme van het gebouw geplaatst, in de zuidelijke beuk krijgt een eerder vrije, flexibele, lage en ruimtelijk open invulling.

Binnenin het gebouw wordt alles gestript tot op het betonnen skelet van de voormalige lampenfabriek, om van daaruit het nieuwe gebouw gestalte te geven. **Voor de vloeropbouw wil dit zeggen dat de huidige vloer en chappe worden verwijderd, maar dat de oorspronkelijke betonplaat behouden blijft** (Figuur 9). Er komt dus **geen bijkomende ingreep** in de bodem in het gebouw. Uitzondering hierop is de geplande **leeskuil**. Deze structuur ligt in het oostelijke deel van het gebouw, meet **280 x 320 cm** en is voorzien van sterk afgeronde hoeken (Figuur 5). Er is geen snede van de structuur meegegeven. Het grondplan maakt duidelijk dat de kuil voorzien wordt van een zitbank van 40 cm breed die via drie trappen toegankelijk wordt gemaakt. De bodem van de leeskuil ligt op **45 cm onder de vloerpas**. Voor de opbouw van de kuil moet rekening gehouden worden met een ingreep van ongeveer 35 cm (15 cm afwerking en isolatie + 20 cm betonplaat). Dit wil zeggen dat de onderkant van de **ingreep op ongeveer 80 cm onder het vloerpassniveau** zal komen te liggen.

Om het volledige gebouw toegankelijk te maken voor mindervaliden en om het mogelijk te maken om teruggebrachte boeken vanuit de inleverbus aan de inkom te verdelen over de verschillende verdiepingen, is een **nieuwe liftschacht** voorzien tegen de kop van de bestaande trappenkoker in het inkomsgas in het westen. **De liftkoker meet 157 x 157 cm**. Om de lift tot op het gelijkvloers te kunnen laten stoppen dient de onderkant van de liftkoker 120 cm onder het vloerpassniveau te liggen. Met opbouw en isolatie bij moet er dus rekening gehouden worden met een **uitgraving van ongeveer 150 cm ten opzichte van de vloerpas** (Figuur 8). Voor de realisatie van de lift wordt de bestaande vloer en betonplaat ingezaagd en uitgebroken.

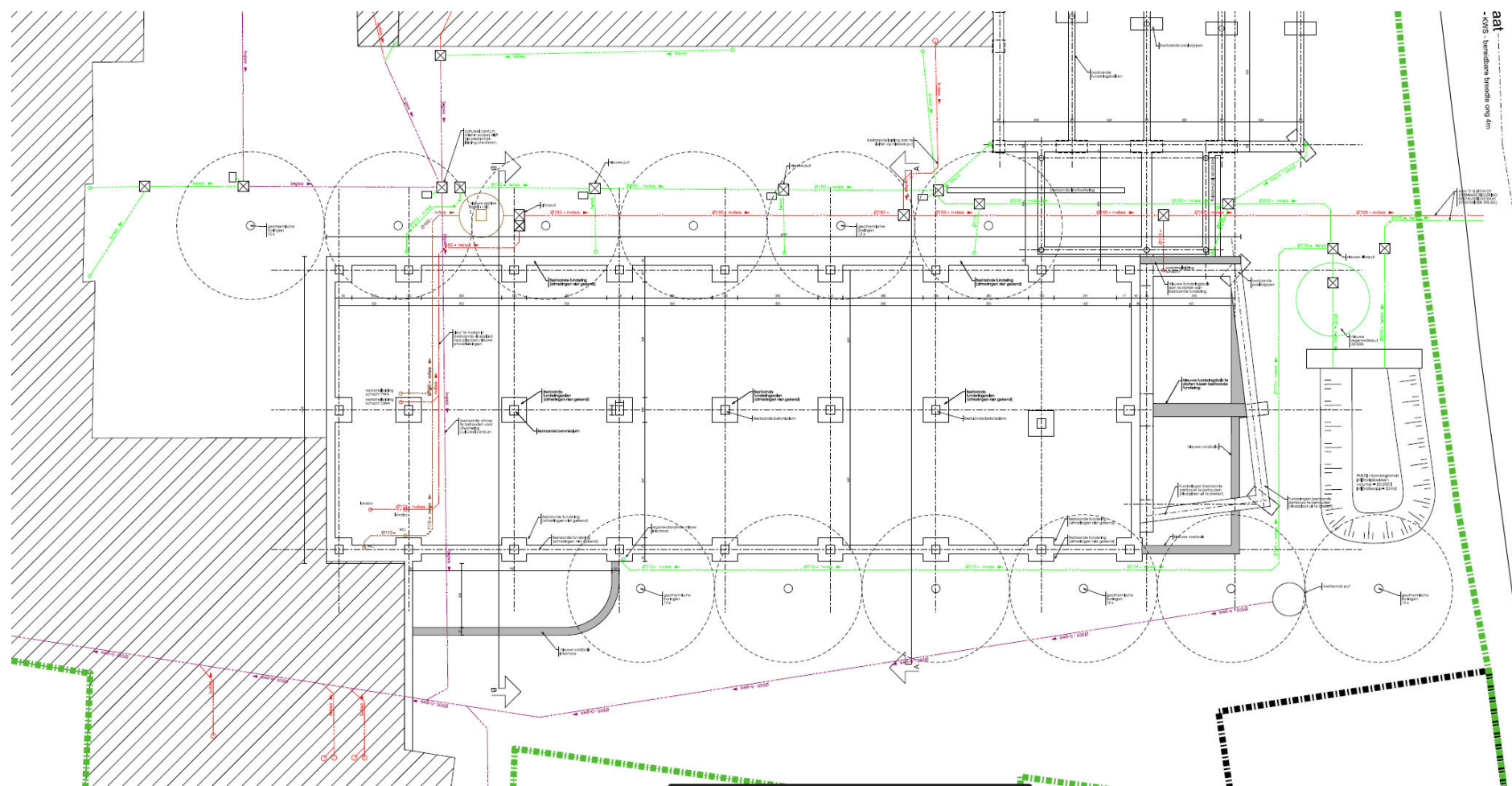
⁴ Deze paragraaf is overgenomen uit de begeleidende nota van het architectenbureau Robuust.

De sanitaire voorzieningen worden eveneens vernieuwd, met gevolg dat er enkele nieuwe leidingen zullen aangelegd worden, naast een deel leidingen die behouden zullen blijven (Figuur 6). Het zwart water zal via een **nieuwe septische put van 5000L** naar de riolering lopen via leidingen met een diameter van 160 mm. De **ronde septische put heeft een diameter van ongeveer 2,2 m**, waarvoor een **uitgraving van ongeveer 4 x 4 m** zal gemaakt worden om deze in de grond te steken. Het regenwater wordt eveneens via een buis van 160 mm afgevoerd naar een **regenwaterput van 20000L**. De regenwaterput bevindt zich vooraan langs de straatkant. Een regenwaterput van 20 000L heeft een diameter van 3,5 m en een hoogte van 2,5 m, **waardoor een put van ongeveer 5 x 5 x 3,5 m noodzakelijk is om deze put in de grond te krijgen**.

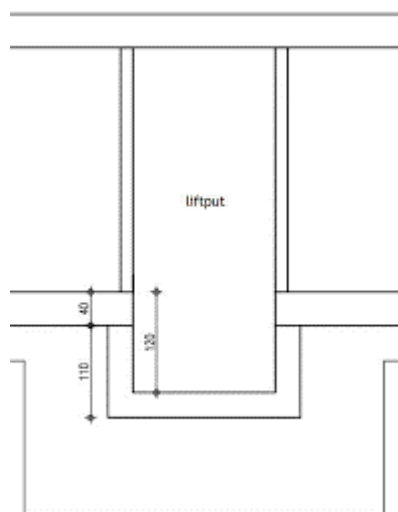
De overloop van de regenwaterput loopt naar een **wadi**. De wadi is licht hoefijzervormig met een lengte van **8,3 m** (bovenaan). Op het breedste punt is de **wadi 5,3 m breed, onderaan is dat nog 2,2 m**. Op het contactpunt met de keermuur aan de regenwaterput is de wadi nog zo'n 4,70 m breed, onderaan is deze nog 1,60 m breed. De wadi wordt voorzien van schuine wanden (45°). **De bodem ligt 90 cm onder het loopniveau. Wat betekent dat er ongeveer 16 m² zal vergraven worden tot 90 cm diep om de wadi te kunnen realiseren. De keermuur is 5,5 m lang en 90 cm breed.**

Aan de zuidkant van het complex wordt een fietsenstalling met ruimte voor 35 fietsen geplaatst (Figuur 5). De fietsenstalling wordt opgetrokken uit cortenstaal en zal naast fietsen ook een ruimte herbergen voor afvalcontainers te plaatsen. Voor de aanleg van de fietsenstalling wordt de **huidige verharding opgebroken en wordt een nieuwe betonplaat van 15 cm dik gegoten**. Rondom komt er een **sleuffundering van ongeveer 20 cm breed** (Figuur 10).

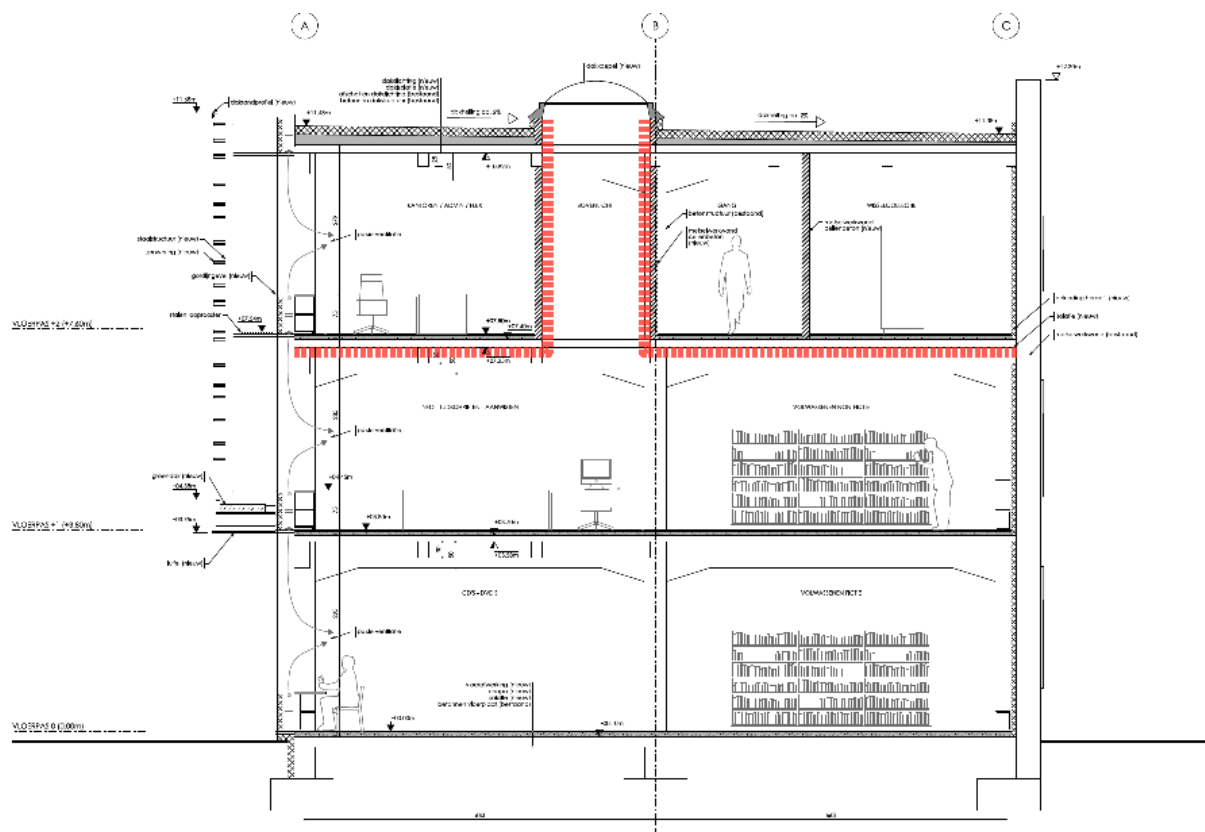
De **zone rondom de bibliotheek is momenteel** met uitzondering van een klein groenperkje aan de Despauteerstraat, **volledig verhard**. Aan de zuidelijke gevel van de bibliotheek is een klein betonnen amfitheater ingegraven, wat kan gebruikt worden voor openluchtvoorstellingen. **De volledige omgeving ten zuiden van de bibliotheek wordt heraangelegd, waarbij de bestaande klinkerverharding wordt opgebroken, en vervangen door platen in uitgewassen beton (287 m²) met open voegen opgevuld met steenslag voor een goede infiltratie van het regenwater, en een zone die wordt aangelegd in steenslag (15,7 m²)** (Figuur 7). Aan de noordelijke zijde blijven de huidige betonklinkers behouden.

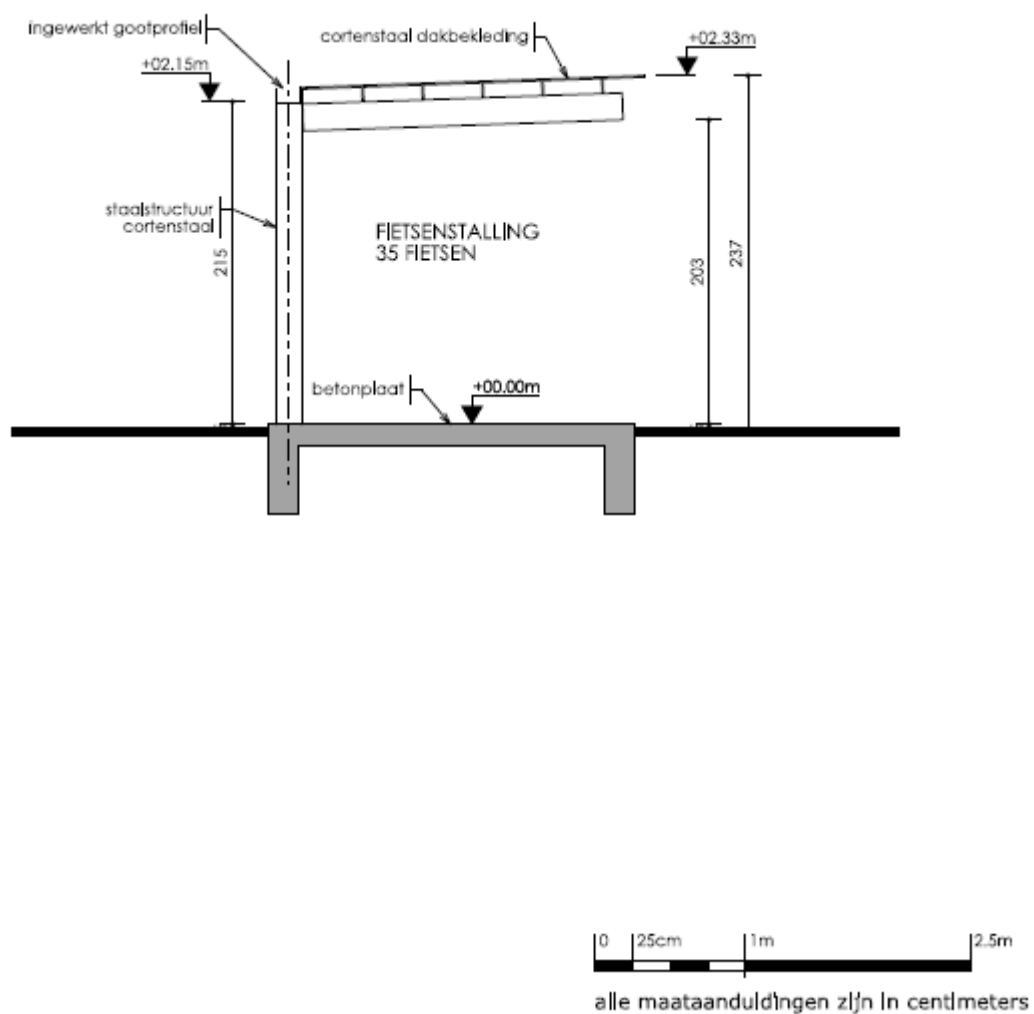
Figuur 6. Uitsnede uit het ontwerpplan met weergave van de leidingen, septische put, regenwaterput en wadi. © Robuust. Het vermelde volume van de wadi is niet correct. Dit moet 15250L zijn.

Figuur 8. Principetekening van de liftkoker. ©Agentschap Onroerend Erfgoed.

Figuur 9. Sneede die de opbouw van de vloeren weergeeft. ©Robuust.

Figuur 10. Doorsnede van de fietsenstalling.

2.1.3 DE ONDERZOEKSOPDRACHT

2.1.3.1 VRAAGSTELLING

Het bureauonderzoek ten behoeve van de vergunningsaanvraag voor de renovatie van de bibliotheek heeft tot doel om op basis van bestaande bronnen informatie te verzamelen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site op het terrein, de karakteristieken en bewaringstoestand ervan, de relatie met het landschap en het omliggende stadsweefsel, de waarde ervan en de wijze waarop met het terrein moet omgegaan worden bij de geplande bodemingrepen. Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de historiek van het terrein?
- Welke gebruiksevolutie kende het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site op lokaal, regionaal en op Vlaams niveau?
- Wat is de aard en waardering van het kennispotentieel?
- Is er verder vooronderzoek noodzakelijk en welke vorm dient dit aan te nemen?

2.1.3.2 DE RANDVOORWAARDEN

Niet van toepassing.

2.1.4 WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN HET VOORONDERZOEK

2.1.4.1 MOTIVERING VAN DE ONDERZOEKSSTRATEGIE, -METHODEN EN -TECHNIEKEN

STRATEGIE

In deze nota wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd **voor een zone die gekenmerkt wordt door een hoge dichtheid aan bebouwing in het verleden**. Dit type onderzoek heeft als bijkomend doel de gebruiksgeschiedenis en de relatie tot het omliggende stadsweefsel te kennen. Daarvoor wordt bijzondere aandacht besteed aan eerder uitgevoerd onderzoek naar de historische evolutie van deze stadszone.

Dit bureauonderzoek moet uiteindelijk leiden tot een gemotiveerd advies of, en welke, maatregelen van verder vooronderzoek (met of zonder ingreep in de bodem) op het projectgebied noodzakelijk zijn.

METHODEN EN TECHNIEKEN

Met het oog op een gemotiveerd advies is enerzijds landschappelijk, historisch en archeologisch bronnen- en online beschikbare georeferentie kaartenmateriaal geconsulteerd en zijn eventuele (recente) verstoringen binnen het projectgebied geïnventariseerd, met het oog op het opstellen van een archeologisch verwachtingspatroon. Anderzijds is de impact van de werken op de ondergrond geëvalueerd. Deze impact werd afgewogen ten aanzien van het te veronderstellen verwachtingspatroon, op basis waarvan uiteindelijk een gemotiveerd advies kan opgesteld worden.

2.1.4.2 ORGANISATIE VAN HET BUREAUONDERZOEK

Alle hieronder vernoemde bronnen zijn geconsulteerd door erkend archeoloog Arne De Graeve. Opmaak van de figuren en de georeferentie geschiedde door Erik Verbeke. Inhoudelijke afwegingen en keuzes zijn in overleg geschied tussen Arne De Graeve, Ruben Pede en Bart Cherretté.

2.1.4.3 ASPECTEN WAARVOOR HET ADVIES VAN SPECIALISTEN WERD INGEROEPEN

Niet van toepassing.

2.1.4.4 ASPECTEN WAARVOOR ALGEMENE WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING WERD INGEROEPEN

Niet van toepassing.

2.1.4.5 MOTIVERING VAN DE GESELECTEERDE BRONNEN

Tijdens het bureauonderzoek is een analyse gemaakt van de **bodemsoorten**. Daarnaast werd onderzocht waar mogelijk afgedekte bodems en/of resten uit de prehistorie of jongere periodes kunnen verwacht worden. De aardkundige gegevens zijn online opgezocht via de Bodemverkenner

(www.dov.vlaanderen.be) en de Geopunt-kaart (www.geopunt.be), de kaarten zelf zijn geraadpleegd via WMS in een GIS-omgeving. Verdeler van deze kaarten is de Databank Ondergrond Vlaanderen.

Het belangrijkste beschikbare **historisch kaartmateriaal** is vooral geraadpleegd om de grondgebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Deze informatie uit het historische kaartmateriaal kan een impact hebben op de kwaliteit van het eventueel oudere bodemarchief. Het historisch kaartmateriaal is gegeorefereerd geraadpleegd via WMS in een GIS-omgeving. Verdeler van het kaartenmateriaal is het Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen.

Voor het archeologisch kader is de Centrale Archeologische Inventaris (**CAI**) geraadpleegd, alsook de beschikbare literaire bronnen.

De **ontwerpplannen** zijn door Architectenbureau ROBUUST en SOLVA/stad Ninove ter beschikking gesteld.

Alle gegevens werden hierna gebundeld in de voorliggende archeologienota.

2.2 ASSESSMENTRAPPORT

2.2.1 METHODEN, TECHNIEKEN EN CRITERIA

Het assessmentrapport omvat alle informatie afkomstig uit het **bureauonderzoek**: dit zijn alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal en bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Vanuit deze assessment van het plangebied moet een goede motivering mogelijk zijn over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen maatregelen.

Een waardevol assessment van het archeologisch potentieel van een projectgebied op basis van een bureauonderzoek is enkel mogelijk indien de bronnen voldoende en afdoende relevante gegevens opleveren om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. Bij afwezigheid of onvoldoende data zijn bijkomende maatregelen nodig om tot een correcte inschatting voor het projectgebied te komen.

2.2.2 CONSERVATIE-ASSESSMENT

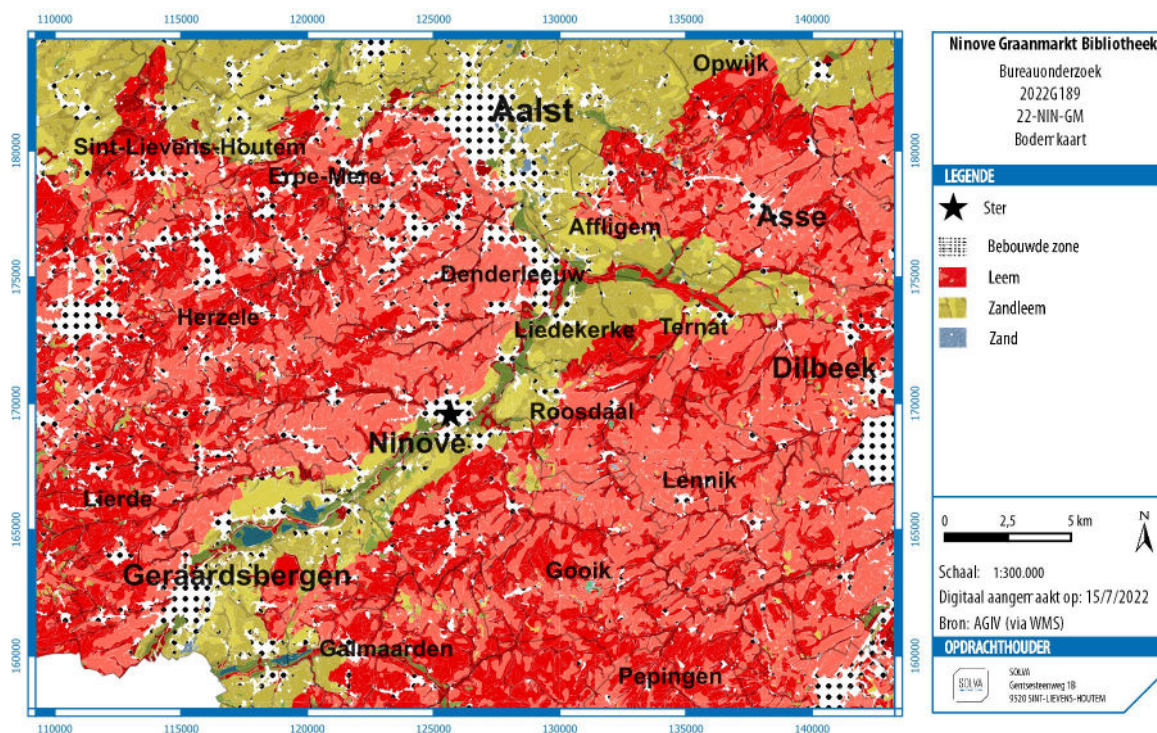
Alle gegenereerde data die in het kader van deze archeologienota tot stand komen, worden door **SOLVA** digitaal bewaard op een centrale server die dagelijks “in-huis” wordt geback-up’t en off-site wordt gekopieerd. Alle gegenereerde data en rapporten zijn geïntegreerd in de **SOLVA**-Archeologiedatabank raadpleegbaar. Een conservatie-assessment voor vondsten of stalen is bij dit bureauonderzoek niet van toepassing.

2.2.3 DE LANDSCHAPPELIJKE LIGGING VAN HET ONDERZOEKSGBIED EN ZIJN OMGEVING

2.2.3.1 ALGEMENE LANDSCHAPPELIJKE EN GEOGRAFISCHE SITUERING

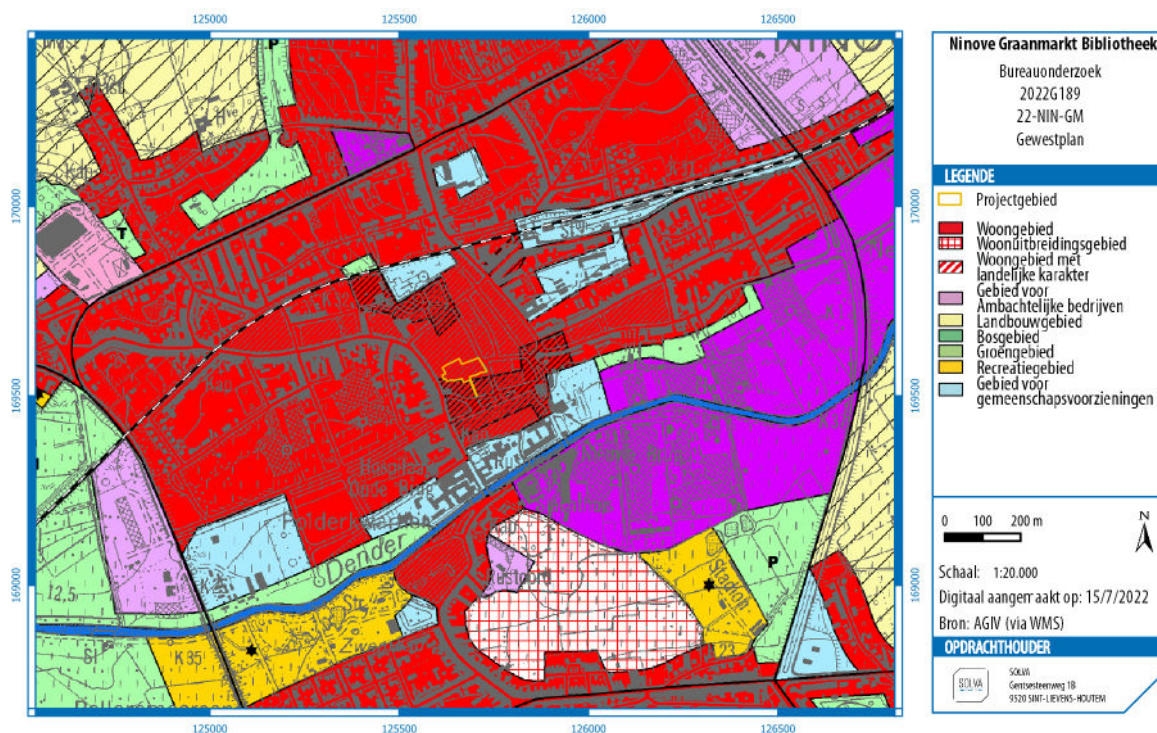
Ninove is gelegen in het zuidoosten van de provincie Oost-Vlaanderen, dicht bij de grens met de provincie Vlaams Brabant (Figuur 11). De stad is te situeren in de Dendervallei. Deze kenmerkt zich op deze plaats door de aanwezigheid van uitgesproken steilranden aan de oostelijke flank en een meer glooiend en gradueel opklimmend landschap aan de westelijke flank. Dit gebied bevindt zich in de ecoregio van de zuidwestelijke heuvelzone, meer bepaald in het Zuid-Vlaams lemig heuveldistrict. Deze regio is gekenmerkt door een tertiair heuvellandschap afgedekt door voornamelijk lemige eolische afzettingen. Het reliëf, de dikte van het leemdek en de tertiaire ondergrond hebben een gunstige invloed op de waterhuishouding.⁵

Het projectgebied valt volgens het gewestplan in een woongebied met culturele, historische en/of esthetische waarde (Figuur 12).

Figuur 11. Bodemkaart met aanduiding van het projectgebied.

⁵ Sevenant et al. 2002: 158-161

Figuur 12. Gewestplan met weergave van het projectgebied.

2.2.3.2 AARDKUNDIGE EN HYDROGRAFISCHE SITUERING

2.2.3.2.1 ALGEMENE GEOLOGISCHE EN GEOMORFOLOGISCHE SCHETS VAN DE REGIO⁶

Het projectgebied ligt in de 'ecoregio van de zuidwestelijke heuvelzone', en meer bepaald in het deel van het Zuid-Vlaams lemig heuveldistrict. Dit district bestaat uit een geaccidenteerd Tertiair heuvellandschap waarop voornamelijk lemige eolische gronden werden afgezet. Het district bevindt zich in het zuiden van Vlaanderen.

Tot dit ecodistrict behoren de Vlaamse Ardennen, de Kesterberg en Oudenberg (Pajottenland), maar ook zijn uitlopers. Typisch binnen dit gebied is het voorkomen van veelvuldige bronnen, dit op de kleilaag van de Formatie van Gent, Lid van Merelbeke. Verder zijn ook de Diestiaanheuveld (ten zuiden) typerend voor het gebied. Het volledige gebied bezit (vrij) grote reliëfverschillen, met voornamelijk lemige afzettingen.

De sterke erosie op het einde van het Tertiair en tijdens het Pleistoceen veroorzaakte het huidig golvend tot sterk golvend reliëf. Dit levert een opeenvolging op van open kouters op de leemruggen en, in de beekdalen, depressies met een gesloten begroeiing. In het zuiden wordt het landschap bepaald door de zogenaamde Zuid-Vlaamse Heuvelrij. De valleien zijn daar zeer sterk ingesneden, soms bijna kloofdalen, en de ruggen zijn zacht hellend. Er is een opeenvolging te zien van langgerekte leemruggen met relatief vlakke delen en zachte hellingen, gescheiden door talrijke beekvalleien en depressies, die dikwijls begrensd zijn door een steile rand. Typisch is het voorkomen van asymmetrische dalen, door de ongelijkmatige afzetting van de loesspakketten tijdens de laatste ijstijd.

Het reliëf in het district is golvend tot sterk golvend, zelfs plaatselijk heuvelig in het zuidelijke deel, met hellingsgraden van 9 % en meer. Het wordt gekenmerkt door een opeenvolging van ruggen, afgewisseld met diep ingesneden beekvalleien en secundaire depressies. Het zuidelijk deel bestaat uit een aantal

⁶ We baseren ons voor deze beschrijving op de definitie en karakterisering van de ecodistricten in Vlaanderen. In het concept 'ecodistrict' worden diverse geologische, geomorfologische, bodemkundige, hydrografische en historisch-geografische aspecten, die ook een determinerende invloed hebben gehad op het menselijk handelen in het verleden, in relatie tot elkaar besproken: Sevenant et al. 2002.

westzuidwest-oostnoordoost georiënteerde heuvelrijen, wier absolute hoogte van zuid naar noord progressief afneemt. De hoogste heuvelrij situeert zich in de buurt van de taal-en gewestgrens, met o.a. de Kluisberg, de Spinnessenberg, de Hotondberg, de Muziekberg, de Pottelberg en de Mont de Rode, maar ook de Oudenberg (Geraardsbergen).

Op het raakpunt van de oost-west en noord-zuid gerichte heuvelkammen van de Vlaamse Ardennen bevindt zich het hoogste punt (d'Hoppe, 157,5m) in het bos van Pottelberg. Deze kam vormt de geologische ruggengraat van het fysisch landschap en is een onderdeel van een groter geheel van getuigenheuvels dat zich uitstrekt van Frans-Vlaanderen via het West-Vlaams Heuvelland, de Vlaamse Ardennen, het Pajottenland en het Hageland tot Midden-Limburg waar het tegen het Kempisch Plateau uitwigt. Een lagere, structurele kamlijn waarvan de hoogste delen met de hoogtelijn van 100m flirten en die ten opzichte van het hydrografisch stelsel duidelijk contrasterend is, omvat van west naar oost volgende plateaus: Eikenberg-Kappelleberg-Boigneberg (Maarkedal), Varentberg-Hoogkouter (Horebeke), plateau Pottenberg-Leberg-Valkenberg (Brakel), Steenberg-Potaardeberg (Zottegem) en tenslotte de Biezelenberg (Herzele). Vermits de weerstandbiedende ijzerzandsteenlagen er volledig weggespoeld zijn, profileren deze plateaus zich als open akker- en kouterlandschappen.

Bodems

De bodemseries worden gerangschikt in twee groepen. Enerzijds de plateau- en hellinggronden met hoofdzakelijk (niet tot sterk gleyige) diepe leemgronden (meer dan 80 cm dik) met een al dan niet (sterk) gevlekte textuur B-horizont. Verspreid, maar vooral langs de valleiranden komen ondiepe leemgronden met textuur B-horizont voor, met een zand-of kleisubstraat beginnend op geringe diepte, evenals beperkte oppervlakten zandleem- en kleigronden met een niet bepaalde profielontwikkeling. Plaatselijk, op enkele hoge toppen en steile hellingen, dagzoomt het Tertiair kleiig of zandig materiaal.

Anderzijds zijn er de vallei- en depressiegronden, met dominantie van jonge leem- of zandleembodems zonder profielontwikkeling.

Het noordelijk gebied wordt plaatselijk gedomineerd door zandleemgronden, evenals het gebied rondom de alluviale vlakte van de Dender en de Bellebeek.

De beekalluvia staan onder invloed van een permanente grondwatertafel, die aan een regelmatige seizoenschommeling onderhevig is. Op de plateau- en hellinggronden ligt de watertafel zeer diep, behalve waar stuwwater en bronniveaus voorkomen. Deze bronniveaus treden overal op waar watervoerende lagen van het Tertiair substraat dagzomen.

Geologie

Tijdens het Tertiair werden door de zee verschillende zand- en kleilagen afgezet, achtereenvolgens de Formatie van Kortrijk, Formatie van Tielt, Formatie van Gent, Formatie van Lede, Formatie van Maldegem en Formatie van Diest. Na daling van de zeespiegel werden deze sedimenten in het Pleistoceen (Quartaire) door erosie aangetast, en dan voornamelijk de zandige formaties. De kleiige lagen boden meer weerstand aan de erosie en vormden de heuveltoppen van het Tertiair reliëf. Hierdoor vormt de Formatie van Gent nu het hoofdsubstraat, en zijn de Formatie van Lede en Maldegem nog slechts op de heuvelruggen te vinden. Van de Formatie van Diest zijn nog slechts enkele relicten over op de hoogste toppen (Vlaamse Ardennen en heuvels ten zuiden van Geraardsbergen). Tijdens de laatste ijstijd werd dit landschap bedekt met niveo-eolische leem (0 tot 15 m). Onder invloed van de overheersende westenwinden tijdens het Weichselglaciaal werden de naar het westen gerichte hellingen slechts met een dunne laag löss bedekt. Op plaatsen die tegen de dominerende winden beschermd waren (de oostelijk gerichte hellingen en de kleinere plateaus) is de lössmantel zeer dik. De Tertiaire lagen komen slechts op een zeer beperkt aantal plaatsen aan het oppervlak.

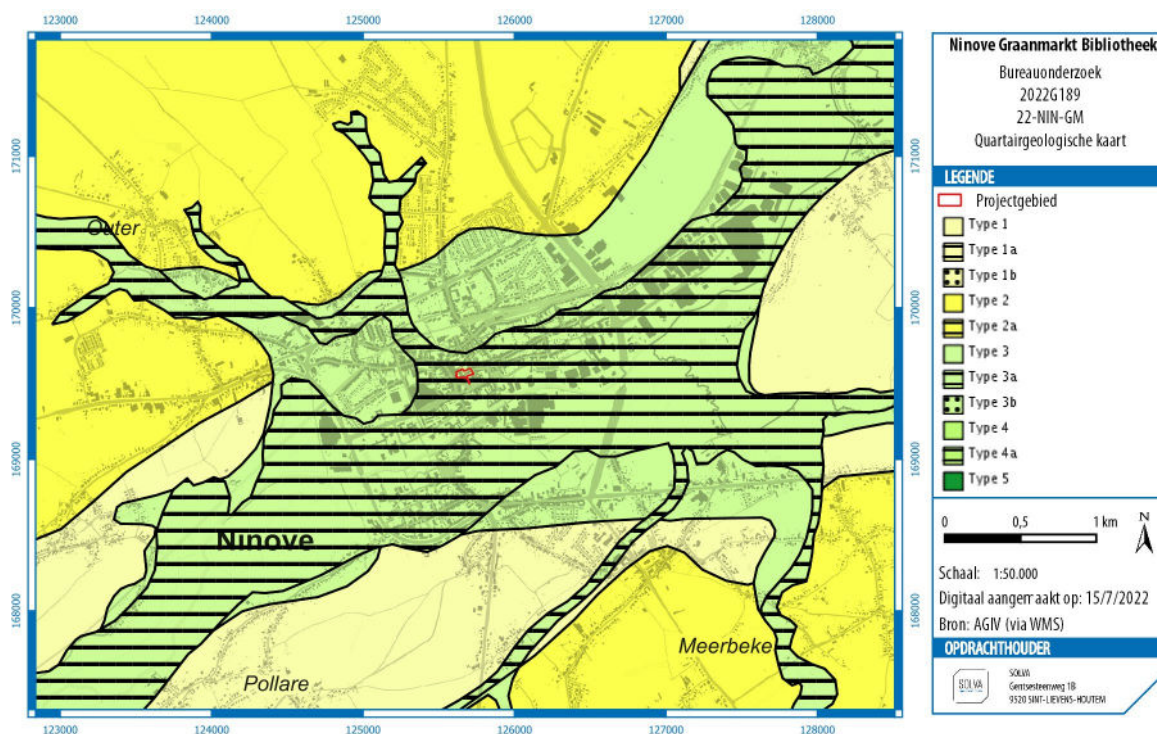
Gedurende het Holoceen had eerst een riviererosie van het Pleistocene leemdek plaats. De beekvalleien werden verder uitgediept en er ontstonden ook secundaire depressies. De vallei van de Dender bijvoorbeeld werd uitgeschuurd tot op de leperiaanse kleilagen. Later werd de vallei gedeeltelijk opgevuld met lemig alluvium en weinig materiaal. Ten gevolge van ontbossing in recente tijden trad hellingerosie op; het meeste afgespoelde materiaal werd als colluvium afgezet aan de voet van de hellingen.

HET PROJECTGEBIED

De **Quartairgeologische profieltypekaart** karakteriseert het projectgebied als Type 3a: Holocene en/of Tardiglaciale fluviatiele afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie (Figuur 13).

Op de **Tertiairgeologische profieltypekaart** is te zien dat het projectgebied gelegen is op de Formatie van Kortrijk, Lid van Moen: een grijze klei tot silt, die kleihoudend is met kleilagen en *Nummulites planulatus* (Figuur 14).

Voor het gebied is **geen geomorfologische kaart** beschikbaar.

Figuur 13. Quartairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied.

Figuur 14. Tertiargeologische kaart met aanduiding van het projectgebied.

2.2.3.2.2 HET HYDROGRAFISCHE NET VAN NINOVE OP BASIS VAN HISTORISCHE KAARTEN⁷

Op basis van de diverse historische kaarten valt op dat het middeleeuwse en postmiddeleeuwse Ninove gekenmerkt wordt door de aanwezigheid van verscheidene Denderarmen en kleine beekjes die bovendien een kronkelig verloop kennen. De locatie van deze verschillende armen is cruciaal geweest in de ontwikkeling van de stad, en heeft ook een invloed gehad op de bewoning op het projectgebied.⁸

Geleidelijk aan en reeds vanaf de middeleeuwen, werd een groot deel van deze waterlopen gekanaliseerd, overwelfd of gedempt. De diverse Denderarmen en beekjes hebben een belangrijke rol gespeeld in de vorming van het gebied rond het projectgebied.

Uit het hiernavolgend overzicht blijkt duidelijk dat de diverse waterlopen lange tijd een dynamisch karakter vertoonden. Het is dan ook niet altijd eenduidig te interpreteren hoe deze verschillende waterlopen geëvolueerd zijn. De verschillen tussen de historische kaarten onderling en hun respectievelijke betrouwbaarheid, zijn moeilijk te interpreteren.

Wanneer we de waterlopen afgebeeld op de verschillende historische kaarten projecteren op een uittreksel van het hedendaags kadaster, merken we grote verschillen, vooral wat betreft de oudste kaarten. De exacte locatie van de waterlopen afgebeeld op de van Deventerkaart en de kaarten van Sanderus (Du Plouichplan) en De Deyn kan niet met zekerheid achterhaald worden wegens de moeilijkheid om deze kaarten te georefereren. Toch is het duidelijk dat er geleidelijk aan een kanalisatie, overwelfing en demping of verzanding plaats vindt.

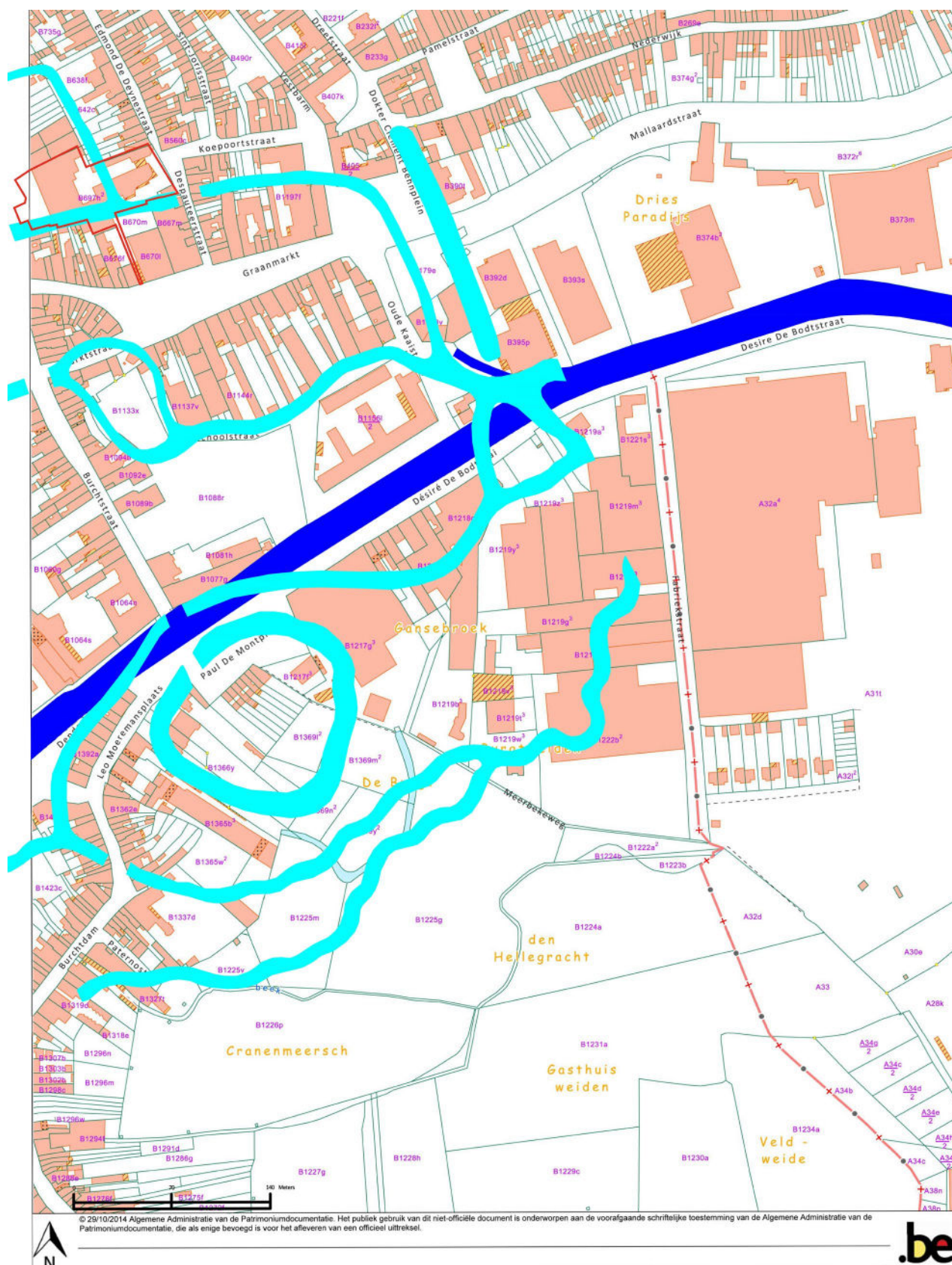
Vergelijken we de kaart van Ferraris met de Atlas der Buurtwegen, dan lijkt de situatie ongewijzigd te blijven. Een laatste rechtekking van de Dender en overwelfing van de zijriviertjes (zo ook de Beverbeek), tot de huidige situatie, vindt plaats in de loop van de 20ste eeuw. Door het grillige verloop doorheen de geschiedenis en de relatieve onbetrouwbaarheid van sommige projecties, valt moeilijk in te schatten waar de historische lopen van deze waterlopen zich precies bevinden.

⁷ Deze paragraaf is grotendeels overgenomen uit Klinkenborg & Cherretté 2015: 19- 22.

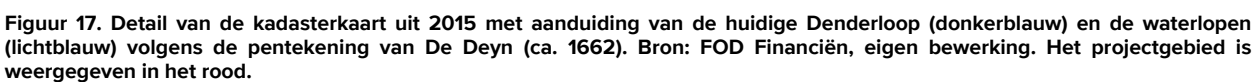
⁸ Van de Perre 2022: 4

Deze waterlopen hebben zeker een bepalende factor geweest in de ontwikkeling van het gebied rond het projectgebied.

Voor het projectgebied is vooral de loop van de Beverbeek van belang. De oudste kaarten tonen de beek op het projectgebied, met een aftakking naar het noorden. Dit is te zien op de kaart van De Deyn (Figuur 17) en Sanderus (Figuur 16). De Beverbeek loopt door het projectgebied, net ten zuiden van de huidige bibliotheek. In de loop van de 19de eeuw is de Beverbeek rechtgetrokken, om nadien overvloedig te worden. Ondanks het feit dat exacte georeferentie niet mogelijk is voor de oudste kaarten, vormen de Koepoort(straat) en de Graanmarkt een goed oriëntatiepunt, waardoor de betrouwbaarheid in deze zone wellicht hoog is.

Figuur 16. Kadasterkaart uit 2015 met aanduiding van de huidige Denderloop (donkerblauw) en de waterlopen (lichtblauw) volgens de kaart van Sanderus (ca. 1641). Bron: FOD Financiën, eigen bewerking. Het projectgebied is weergegeven in het rood.

Figuur 19. Detail van de kadastrakaart uit 2015 met aanduiding van de huidige Denderloop (donkerblauw) en de waterlopen (lichtblauw) volgens de Popp kaart (ca. 1841-1879). Bron: FOD Financiën, eigen bewerking. Het projectgebied is weergegeven in het rood.

2.2.3.3 FYSISCH-GEOGRAFISCHE SITUERING

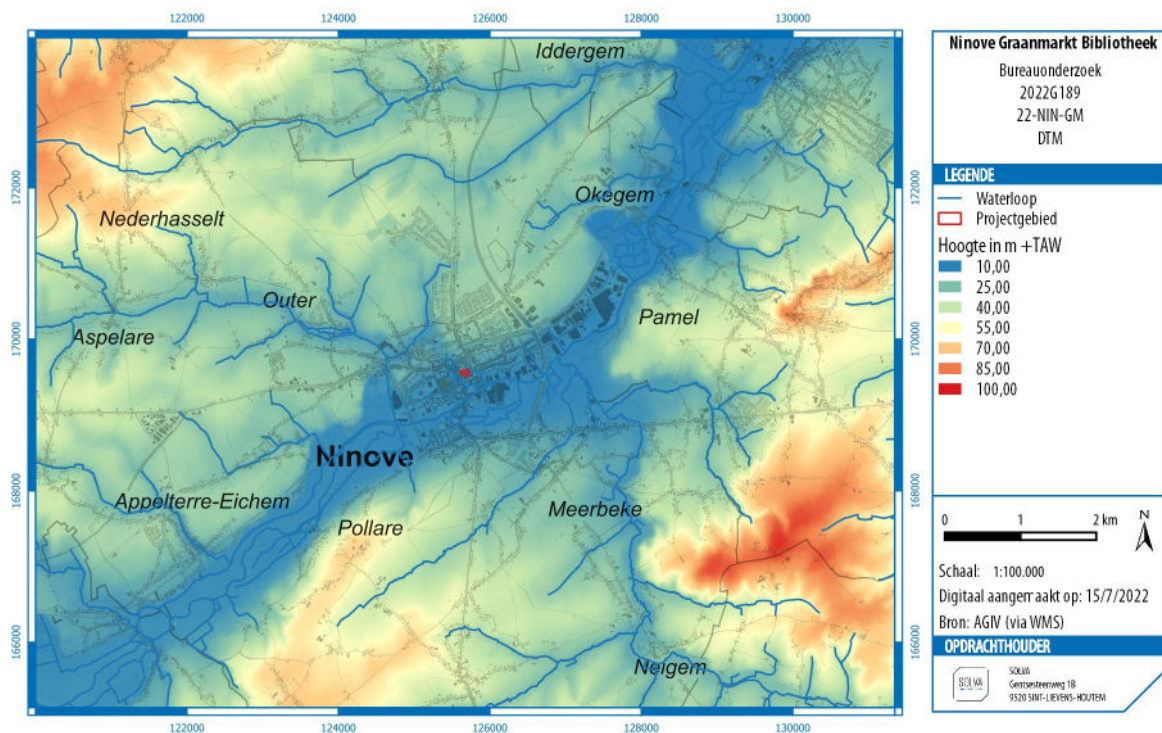
De stad Ninove is gelegen in de vallei van de Dender. Op het hoogtemodel is goed te zien hoe Ninove in een lager gelegen stroomgebied van de Dender ligt.

Het projectgebied zelf is sterk ingericht en daardoor vrij effen met hoogtes schommelend rond de 15,4 m TAW. Het abrupte verschil in het hoogtemodel op Figuur 22 is ontstaan ten gevolge van de inrichting van het terrein. Het terrein helt licht af richting de Graanmarkt. De **oorspronkelijke topografie waarin de beekvallei van de Beverbeek zichtbaar zou moeten zijn, is volledig uitgewist** (Figuur 22). Dit betekent dat de hele zone rond de Beverbeek een aanzienlijke ophoging heeft gekend. Wat uiteraard een sterke invloed heeft gehad op de ondergrond.

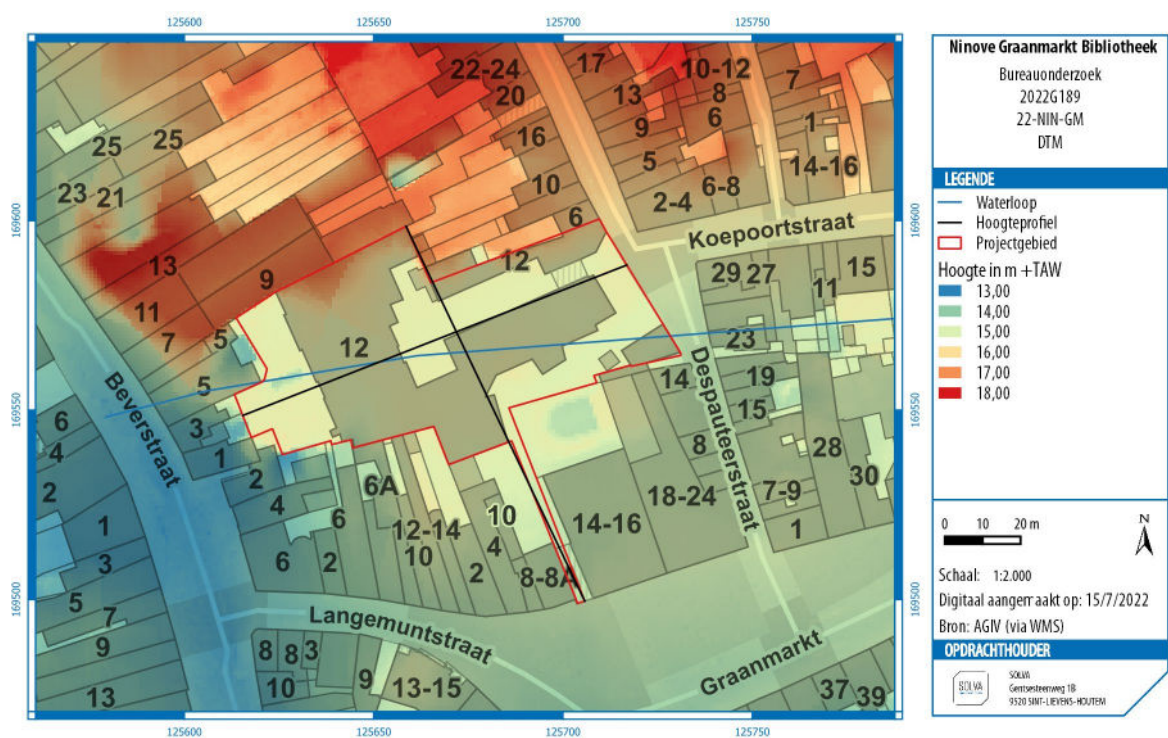
De **potentiële bodemerosiekaart** toont voor het projectgebied geen informatie, wat niet verwonderlijk is aangezien de gehele projectzone momenteel verhard is (Figuur 24).

De **bodemkaart** geeft aan dat de gronden van het projectgebied volledig bebouwd zijn (Figuur 25).

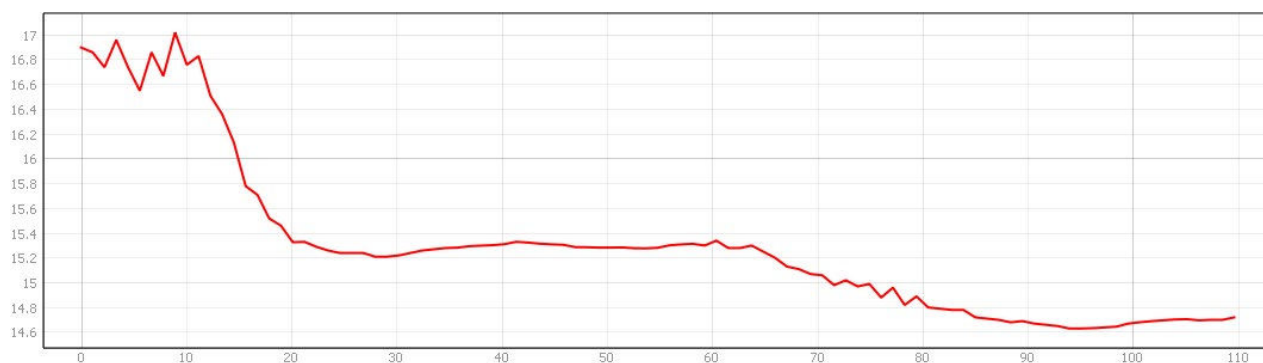
De **bodemassociatiekaart** geeft wegens de graad van verharding en bebouwing, geen extra informatie voor het projectgebied (Figuur 26).

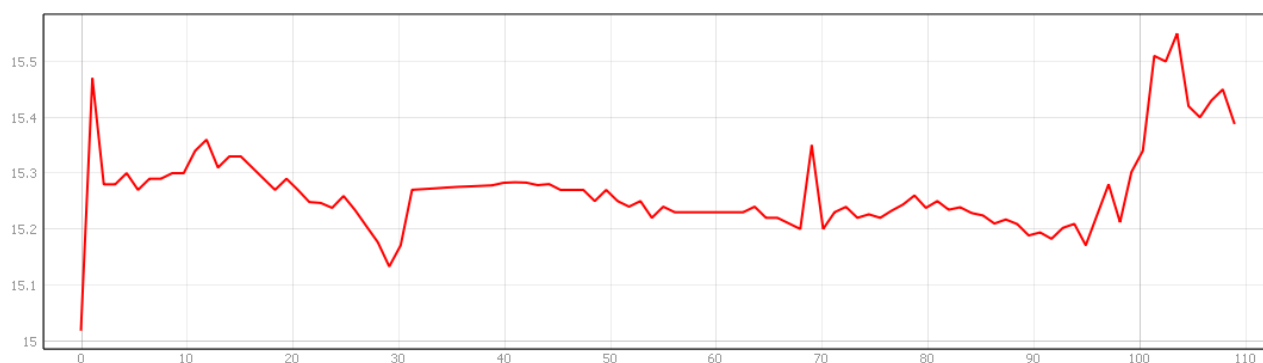
Figuur 20. Digitaal hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied.

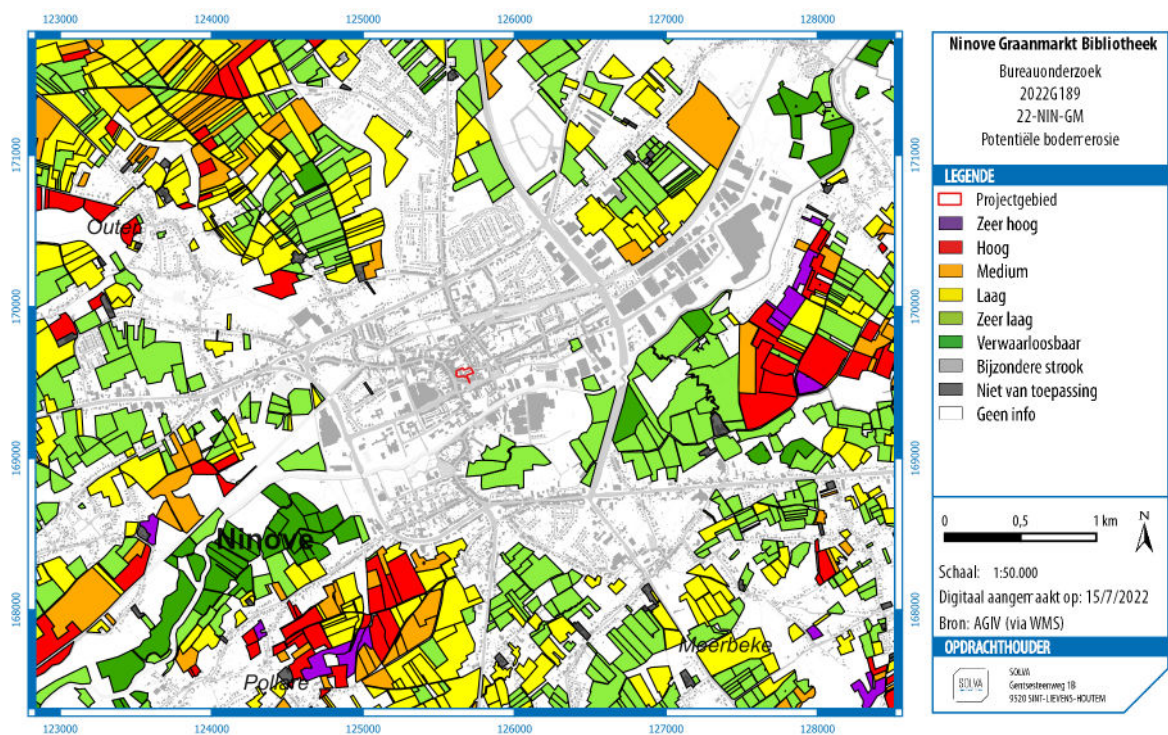
Figuur 21. Detail van het digitaal hoogtemodel met aanduiding van de hoogteassen.

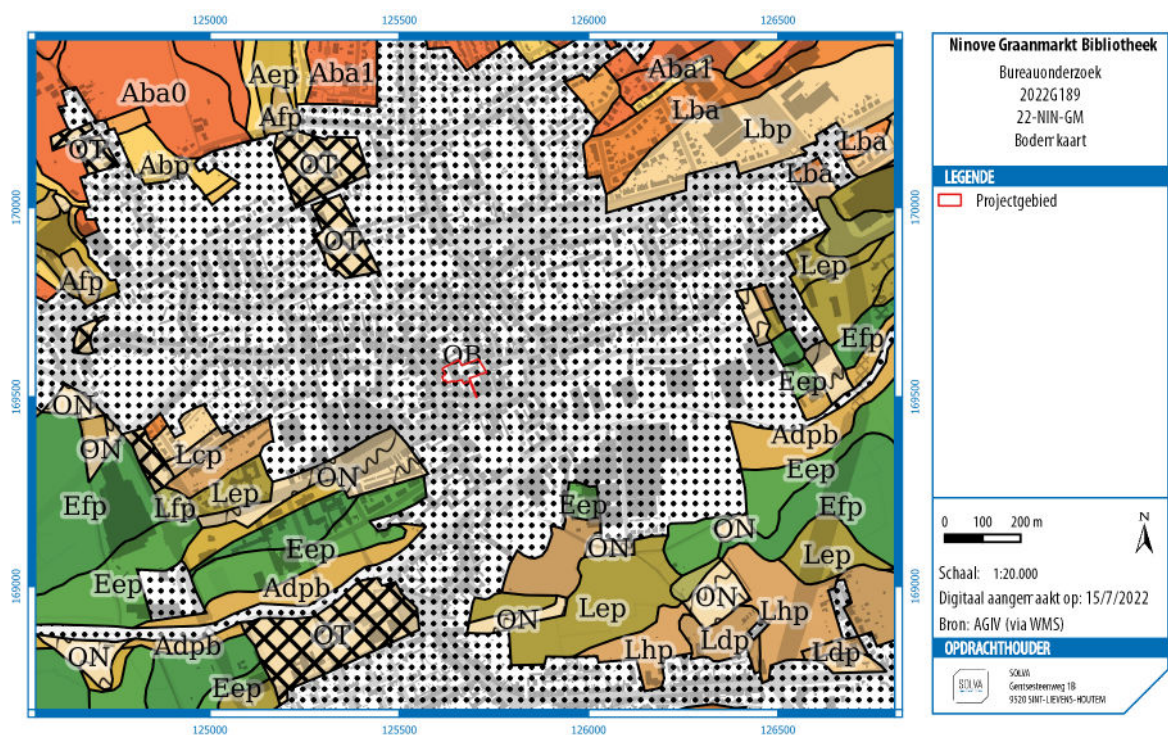
Figuur 22. Hoogteprofiel NW-ZO.

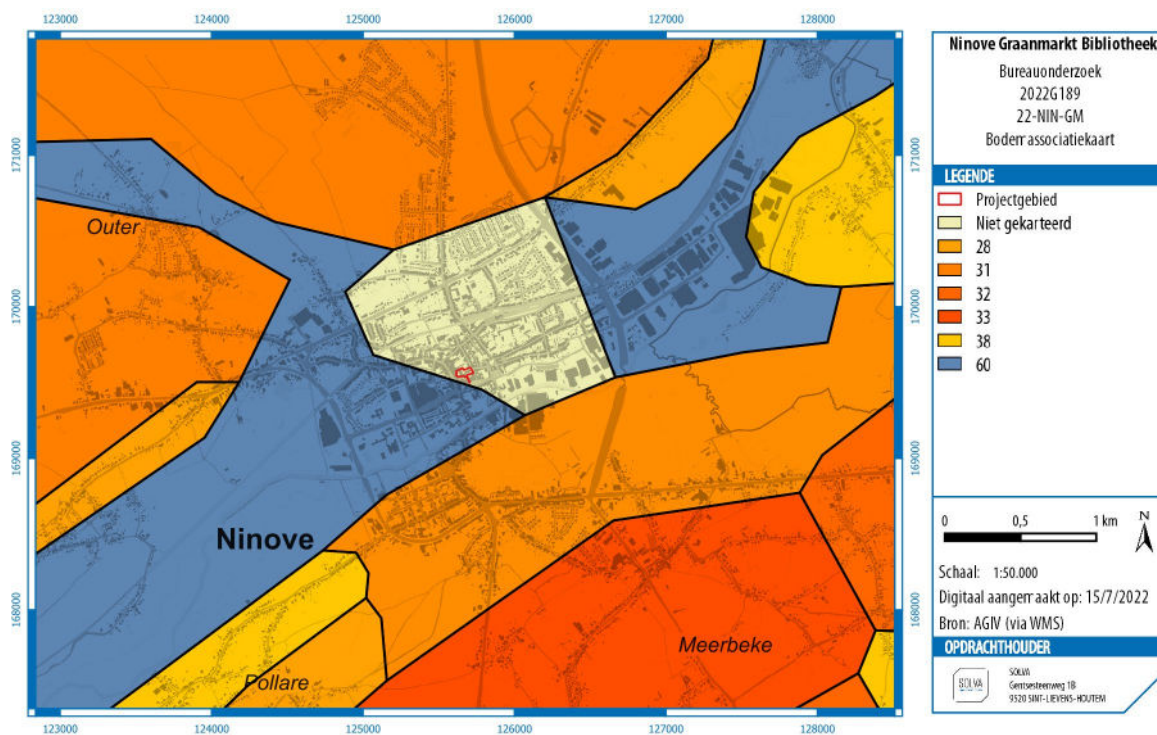
Figuur 23. Hoogteprofiel ZW-NO.

Figuur 24. Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied.

Figuur 25. Detail van de bodemkaart met aanduiding van het projectgebied.

Figuur 26. Bodemassociatiekaart met aanduiding van het projectgebied.

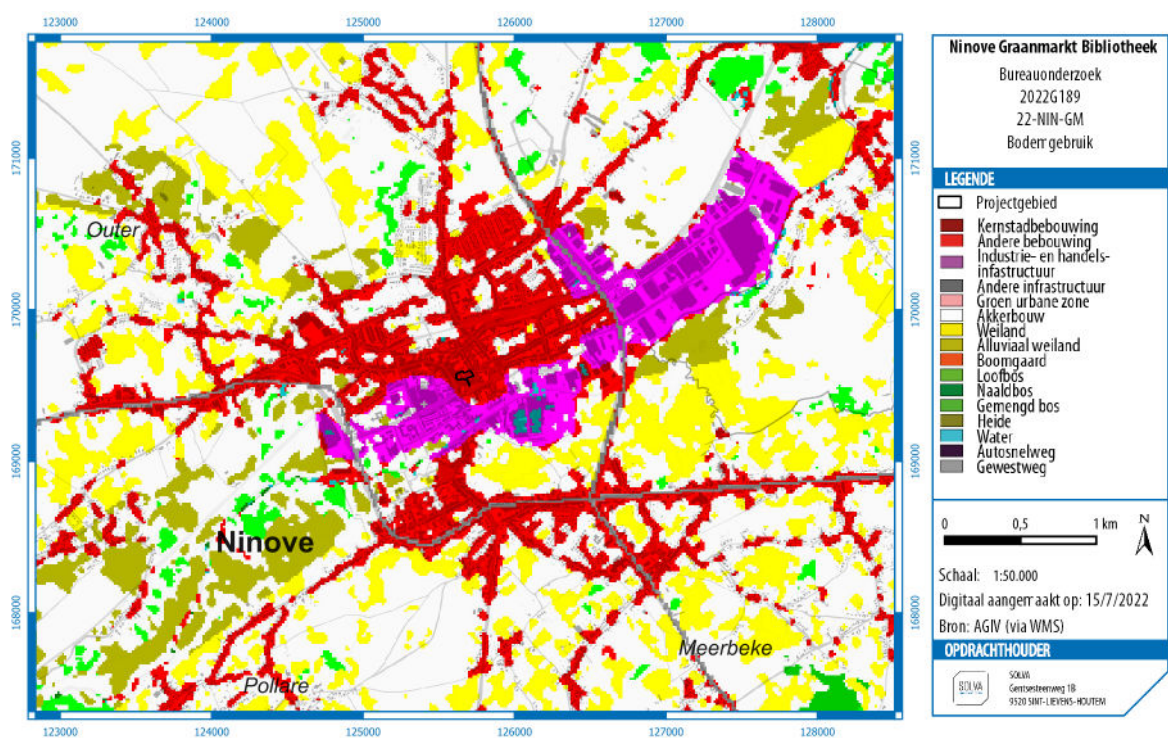
2.2.3.4 GRONDGEBRUIK

Volgens de **bodemgebruikskaat** typeert het onderzoeksgebied als bedekt met “Andere bebouwing” (Figuur 27).

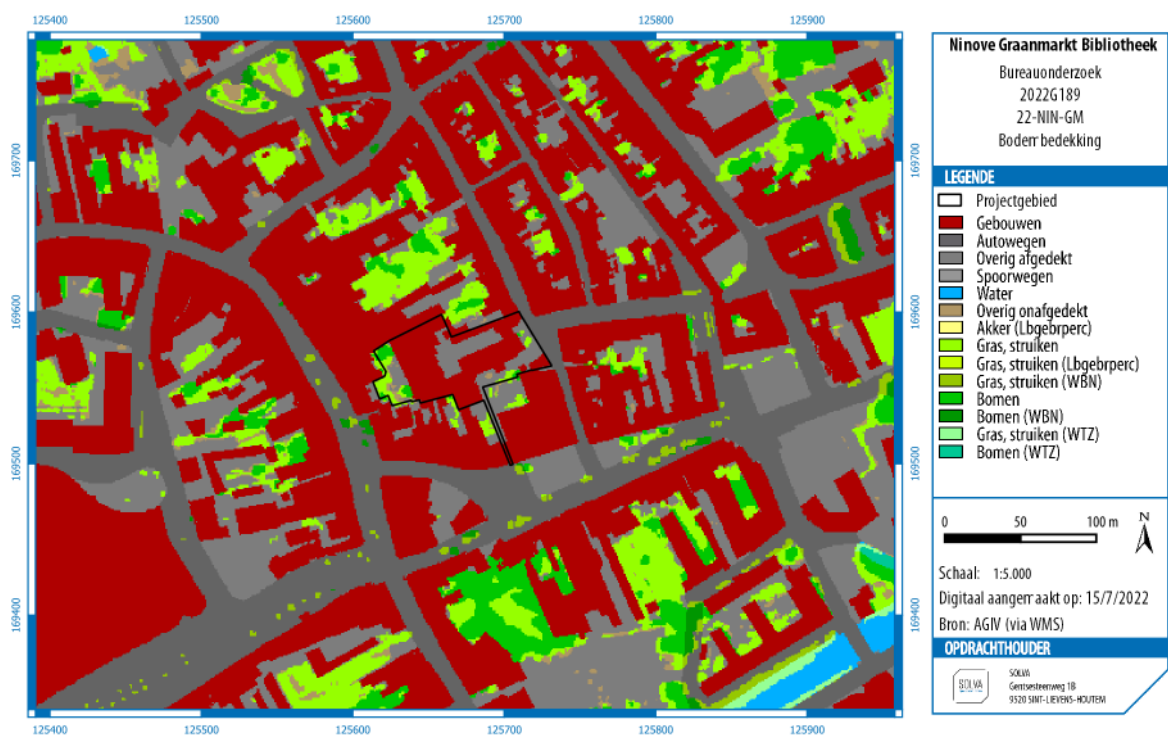
Ook de **bodembedekkingskaart** toont dat er op het projectgebied een weg, bomen, gebouwen en andere bebouwing te vinden is (Figuur 28).

Een **recente luchtfoto** uit 2022 toont de huidige situatie met de bibliotheek centraal op het onderzoeksterrein (Figuur 29). Ten westen van de bibliotheek ligt het cultureel centrum waar geen ingrepen zullen gebeuren. De zone aan de straatkant waar de regenwaterput en de wadi geplaatst zullen worden zijn momenteel in gebruik als groenzone.

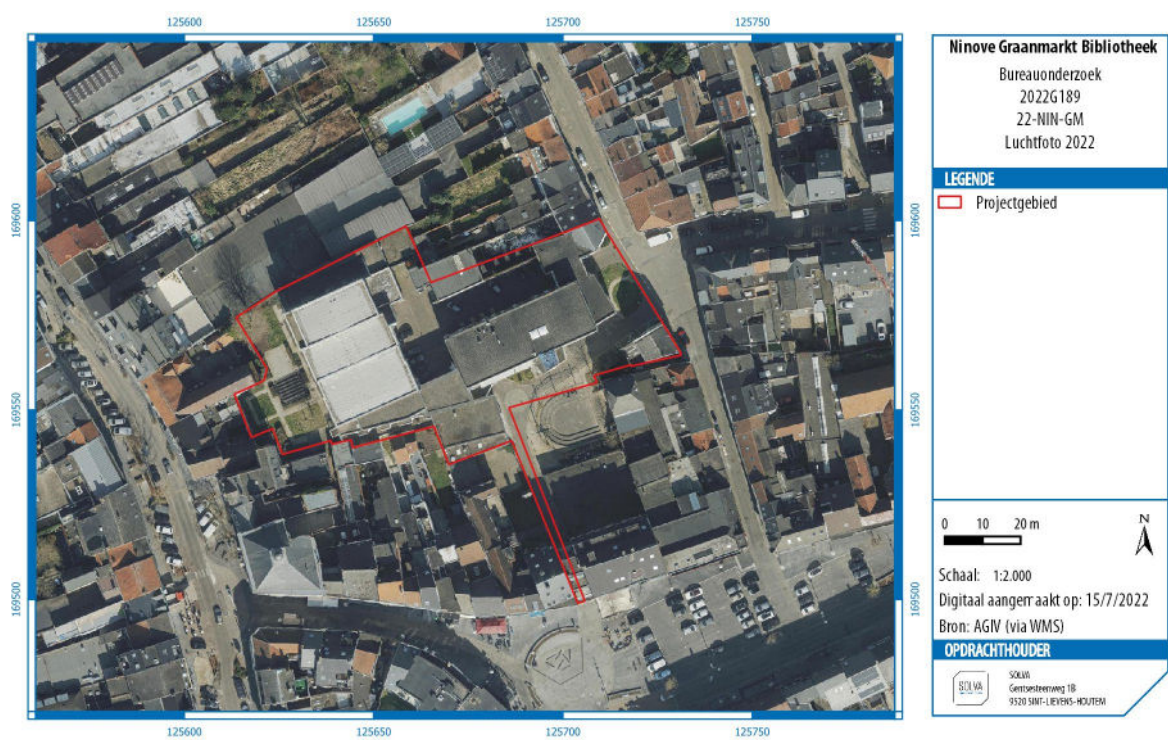
Een gedetailleerde beschrijving van de bestaande toestand van het projectgebied wordt beschreven onder 2.1.2.1.)

Figuur 27. Bodemgebruikskaart met aanduiding van het projectgebied.

Figuur 28. Bodembedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied.

Figuur 29. Luchtfoto uit 2022 met aanduiding van het projectgebied.

2.2.4 HET ONDERZOCHE GEBIED EN ZIJN OMGEVING IN ZIJN HISTORISCH KADER

2.2.4.1 HISTORISCH KADER

2.2.4.1.1 ALGEMENE GESCHIEDENIS VAN NINOVE⁹

De oudste vermelding van Ninove stamt uit 821, wanneer in een oorkonde van keizer Karel de Grote de schenking van een deel van villa Neonifio aan de abdij van Saint-Amand-Lez-Eaux beschreven wordt. Het villadomein maakte toen deel uit van de Pagus Brachbatensis of de gouw Brabant. Over de oudere geschiedenis van Ninove is momenteel weinig gekend door het uiterst beperkt aantal bronnen.

Bij de interpretatie van historische gegevens in functie van de reconstructie van de stadsontwikkeling door historici wordt algemeen uitgegaan van het theoretisch model waarbij een aantal verspreide woningen in de omgeving van velden of een kouter geleidelijk aangroeien tot een kleine nederzetting. Dergelijke nederzettingen evolueren in de Karolingische periode (8ste-9de eeuw) niet zelden tot een domeincentrum of villa. Over de precieze locatie van de villa Neonifio is er voorlopig nog geen eensgezindheid. In een artikel uit 1996 vereenzelvigt G. Vande Winkel deze Karolingische villa met het “Oude Hof” van de heren van Ninove, gelegen ten zuiden van de Graanmarkt en aan de samenvloeiing van de Dender en de Molendender. Hiermee sluit deze zich aan bij de visie die H. Vangassen reeds enkele decennia eerder formuleerde. In een aantal publicaties uit 2005 en 2008 wordt de Karolingische villa Neonifio echter vereenzelvigd met het Hof te Nederwijk, gelegen in de Nederwijk. Volgens D. Van de Perre is de oudste bewoningskern van Ninove alsook de eerste parochiekerk daar te situeren.

Na het uiteenvallen van het Karolingische rijk (843) vormt het gebied tussen Schelde en Dender (waartoe ook Ninove behoort) het graafschap Biest en later het markgraafschap Ename. Midden 11de eeuw wordt het noordelijk deel van de mark Ename, waaronder ook Ninove, veroverd door de graaf van Vlaanderen en zien we een vervanging van Ename door Aalst als politiek centrum van het gebied tussen Schelde en Dender. Dit gebied zal later binnen Rijksvlaanderen het ‘Land van Aalst’ vormen. Vanaf dit moment neemt Ninove een belangrijke strategische plaats in, gezien de ligging aan de grens met het opkomende hertogdom Brabant.

Volgens D. Van de Perre en G. Vande Winkel kan in de loop van de 9de-10de eeuw een verschuiving van locatie van de bewoningskern (van de Nederwijk naar het gebied rond de Graanmarkt) of alleszins een wijziging in het bewoningspatroon verondersteld worden. Ze stellen dat dit gebeurt onder invloed van de gewijzigde politieke situatie en machtsverhoudingen. Ze zijn van mening dat het bewoningspatroon verandert en dat er in heel wat nederzettingkernen in onze streken *castella recens facta* ontstaan ten gevolge van een dreiging van buitenaf (traditioneel beschouwd als de invallen van de Noormannen). Zij sluiten zich aan bij de hypothese dat wanneer er nog geen sprake is van een geconcentreerde bewoningskern er vluchtburgen worden gebouwd en dat er bij reeds bestaande pre-stedelijke bewoningskernen een aarden versterking wordt rond gebouwd. Deze versterkingen zouden vaak nog terug te vinden zijn in de huidige stadsplattegrond in de vorm van een circulair of semi-circulair patroon. In het geval van Ninove gaan D. Van de Perre en G. Vande Winkel uit van de oprichting van een vluchtburg in de vorm van een halvekringversterking. Over de precieze locatie van deze versterking zijn de geschiedschrijvers het niet altijd eens. In hun laatste publicatie plaatsen D. Van de Perre en G. Vande Winkel deze halvekringversterking binnen de benedenloop van de Beverbeek en de Molendender-Dender, waarbij een kunstmatig aangelegde gracht ten westen van het Oudstrijdersplein de versterking vervulde. De huidige Graanmarkt, de Lange Muntstraat en het Oudstrijdersplein vormen in dit geval de kern van de versterking.

⁹ Dit hoofdstuk is overgenomen uit De Graeve *et al.* 2021: 59-63. Zie aldaar voor verdere referenties.

Figuur 30. Ontwikkeling van Ninove volgens H. Vangassen en G. Vande Winkel. (bron: Googlemaps; eigen bewerking) 1: De Nederwijk; 2: Villa Neonifio (8ste-9de eeuw); 3: Halvekringversterking (9de-10de eeuw); 4: Uitbreiding langs de Bever- en Burchtstraat (11de-12de eeuw); 5: Motte kasteel (omstreeks 1100); 6: Abdij (1157); 7: Uitbreiding en bouw stadswal (13de en 14de eeuw). Het projectgebied is aangeduid met een zwarte ster.

Figuur 31. Ontwikkeling van Ninove volgens D. Van de Perre. (bron: Googlemaps; eigen bewerking) 1: De Nederwijk en de villa Neonifio (8ste-9de eeuw); 2: Halvekringversterking (9de-10de eeuw); 3: Uitbreiding langs de Bever- en Burchtstraat (11de-12de eeuw).

eeuw); 4: Mottekasteel (omstreeks 1100); 5: Abdij (1157); 6: Uitbreiding en bouw stadswal (13de en 14de eeuw). Het projectgebied is aangeduid met een zwarte ster.

Deze evolutie in het bewoningspatroon betekent een continuïteit in de bewoning wanneer we het “Oude Hof” als de Karolingische hoeve beschouwen (conform Vangassen en Vande Winkel), maar duidt op een discontinuïteit wanneer we het Hof te Nederwijk als de oudste bewoningskern zien (conform Van de Perre). Beide theorieën zijn het er evenwel over eens dat de versterking gecontroleerd werd door een lokale autoriteit, in dit geval de grootgrondbezitters van de Karolingische villa. Vanaf de 2de helft van de 11de eeuw worden deze Heren van Ninove vazal van de graaf van Vlaanderen en krijgen ze van hem de heerlijkheid Ninove in leen. Bovendien behoren ze als stalmeesters van de graaf tot de meest invloedrijke adellijke geslachten van Vlaanderen. Binnen de visie van D. Van de Perre betekent dit dat de Heren van Ninove een tweede hof oprichten, ditmaal met een residentiële in plaats van een landbouweconomische functie: het “Oude Hof” gelegen aan de Graanmarkt. Volgens D. Van de Perre, G. Vande Winkel en H. Vangassen evolueert in de loop van de 11de eeuw de versterking verder tot de kern van de middeleeuwse heerlijkheid: er wordt een beperkte marktfunctie toegekend en de opkomst van belangrijke landwegen die door de nieuwe omwalde bewoningskern lopen, zorgen voor strategische belangen. Ook de ligging van Ninove aan de grens van het graafschap Vlaanderen verhoogde het belang van de omwalde stadskern.

In de loop van de 11de en 12de eeuw breidt volgens hoger vernoemde auteurs de bewoning nog verder uit langs de Beverstraat en de Burchtstraat. Om deze nieuwe bewoning eveneens te beschermen wordt achter de huizen een eerste stadsomwalling aangelegd. Het is in dit kader dat volgens hen het toponiem “Oude Vesten” moet gesitueerd worden. Een deel van deze gracht is nog te zien op het plan van Sanderus (ca. 1640).

In de 12de eeuw krijgen we twee nieuwe elementen in de stadsontwikkeling. De Heren van Ninove richten rond 1100 een versterkte burcht op buiten de omwalde stadskern. Het betreft een mottekasteel op de rechteroever van de Dender, een strategisch zeer belangrijke plaats bij de grens met Brabant. In 1114-1119 stichten deze Heren van Ninove tevens een klein seculier kapittel in de parochiekerk van de Nederwijk, dat in 1137 omgevormd wordt tot een premonstratenzer abdij. In 1157 verhuist deze abdij naar een hoger gelegen gebied ten noorden van de stad. Op deze wijze heeft Ninove in de 12de eeuw volgens D. Van de Perre en G. Vande Winkel een driedelige bewoningsstructuur: de omwalde stadskern rond de Graanmarkt, de burchtsite op de rechteroever van de Dender en de abdijsite in het noorden.

In de loop van de 13de en 14de eeuw worden de onbewoonde gebieden tussen deze drie kernen verder opgevuld. De aanzet hiertoe wordt gegeven met het verleggen van de parochiekerk van de Nederwijk naar de nieuwe abdijsite, ten oosten van de abbatiale kerk. Langs de Burchtstraat wordt in de 13de eeuw een hospitaal en een begijnhof gesticht en in de 14de eeuw krijgen we de opkomst van de stedelijke schuttersgilden. Een tweede omwalling wordt aangelegd en deze omsluit zowel de burcht als de abdij.

Hoewel de hierboven geschetste historiek een vrij aannemelijk en samenhangend beeld schetst van de ontstaansgeschiedenis van Ninove, zijn enkele kanttekeningen en nuanceringen hierbij toch aangewezen. De globale visie op de vroegste stadsontwikkeling van Ninove baseert zich, hoewel in de loop der jaren aangepast aan nieuwe gegevens, grotendeels op een algemeen ontwikkelingsmodel voor steden in de Zuidelijke Nederlanden, zoals dit vooral werd ontwikkeld in de late jaren '80. Dit ontwikkelingsmodel werd in het verleden opgesteld aan de hand van én getoetst aan enkele concrete voorbeelden, zoals bijvoorbeeld Aalst. Voor Ninove werden vaak parallellen getrokken met de situatie in Aalst, er van uitgaande dat deze stad een gelijkaardige ontwikkeling kende. Het hanteren van dergelijke ontwikkelingsmodellen en parallellen houdt echter zekere risico's in, aangezien de ontwikkeling van een stad zeer sterk bepaald wordt door regio-specifieke omstandigheden en individuele initiatieven. Uit een uitgebreide studie van R. Rutte omtrent stedenpolitiek en stadsplanning in de Lage Landen in de 12de-13de eeuw blijkt overigens zeer duidelijk dat de vorm en achtergronden van het verspreidingspatroon van de steden binnen het landschap, evenals die van de stadsplattegronden, van stad tot stad sterk kunnen verschillen. Ook de rol die de landsheren van Vlaanderen, als vertegenwoordigers van de graaf, bij de stadswording spelen, is niet te onderschatten. In Vlaanderen was deze rol in de eerste plaats financieel gemotiveerd.

2.2.4.1.2 GESCHIEDENIS VAN HET PROJECTGEBIED

Over de oudste geschiedenis van het onderzoeksterrein is momenteel nog weinig geweten. Historische bronnen suggereren dat het projectgebied tijdens de 11de en 12de-eeuwse uitbreidingen bij de stad werd gevoegd (Figuur 30 en Figuur 31). Onderzoek in de vlakbij gelegen Beverstraat legde een sequentie lemen vloeren bloot die terug te brengen was tot de 13de eeuw.¹⁰ Dit bewijst alleszins dat dit deel van de stad op dat moment al bewoond was, en mogelijk dus nog vroeger.

Het stratennet rondom het projectgebied is al te zien op de oudste kaarten en sindsdien onveranderd gebleven. De Koepoortstraat geeft, zoals de naam doet vermoeden, uit op de Koepoort (voorheen Warmoespoort en later Nederwijkoopport geheten), sinds lang een belangrijke toegangspoort tot de stad.¹¹

De huidige bibliotheek, gelegen tussen de Graanmarkt, Beverstraat en Despauteerstraat gaat in de kern terug tot de betonnen structuur van de Sigta lampenfabriek.¹² Het gebouw werd in 1936 opgetrokken in de tuin van de familie Stichelmans en bestond uit een robuust betonskelet met baksteeninvulling. In de tweede helft van de jaren 1960 werd de fabriek overgenomen door Philips, om in 1987 aangekocht te worden door de Stad Ninove om er de bibliotheek en het cultuur centrum in onder te brengen.

2.2.4.2 INVENTARIS ONROEREND ERFGOED

Er zijn geen momenteel geen items meer die opgenomen zijn op de inventaris van Onroerend Erfgoed. Voorheen was er aan de kant van de Graanmarkt de afspanning “De waag”. Echter is deze woning gesloopt, en zijn de erfgoedelementen waarvoor dit item opgenomen is op de inventaris Onroerend Erfgoed niet langer meer bewaard.¹³

¹⁰ De Graeve et al. 2021: 98

¹¹ <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/9262>

¹² Deze paragraaf is overgenomen uit de begeleidende nota van het architectenbureau Robuust.

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Afspanning De Waag
[online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/9238> (Geraadpleegd op 18-07-2022)

2.2.4.3 HISTORISCH-CARTOGRAFISCHE DOCUMENTEN

2.2.4.3.1 JACOB VAN DEVENTER - ATLAS DES VILLES DES PAYS-BAS: 73 PLACES LEVÉES ENTRE 1550 ET 1565 SUR LES ORDRES DE CHARLES QUINT ET DE PHILIPPE II: 59 : NIENEVE, HEERLICHOVEN, MEERBEECK

De projectie van het onderzoeksgebied op de van Deventerkaart is slechts bij benadering te maken (Figuur 32 en Figuur 33). De Koepoortstraat, Despauteerstraat/ Edmond De Deynstraat en Graanmarkt vormen echter duidelijke oriëntatiepunten. De zone langsheen de Despauteerstraat/Edmond De Deynstraat is volgebouwd met huizen, de achterliggende zone is in gebruik als tuinzone. De Beverbeek loopt door het projectgebied en is vrij breed weergegeven.

Figuur 32. Netkaart gemaakt door Van Deventer rond 1550. ©Biblioteca Nacional de España, MS Res 200, nr. 37. Aanduiding projectgebied door de auteurs.

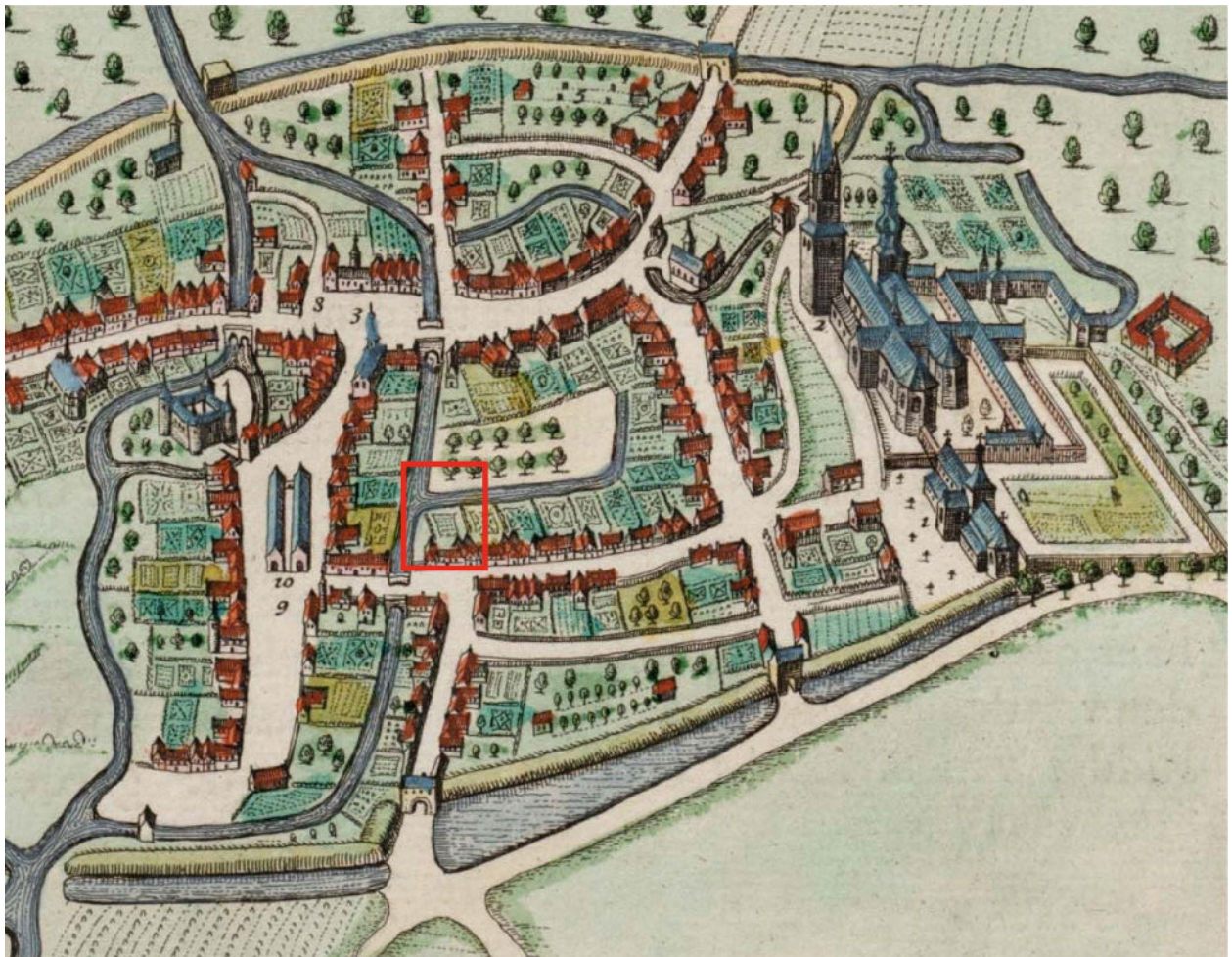

Figuur 33. Detail van de netkaart gemaakt door Van Deventer rond 1550. © Biblioteca Nacional de España, MS Res 200, nr. 37. Aanduiding projectgebied door de auteurs.

2.2.4.3.2 ANTONIUS SANDERUS - FLANDRIA ILLUSTRATA, TOMIS II, P.529: NINIVE FLANDRORUM/NIENOVE (1641-1644)

Het is niet mogelijk om een projectie te maken van het projectgebied op de kaart van Sanderus, waardoor het onderzoeksgebied bij benadering is weergegeven (Figuur 34). Het noorden op deze kaart is aan de rechterkant gelegen. De Koepoort die zich in werkelijkheid ten oosten van het projectgebied bevindt, ligt op deze weergave onderaan de tekening.

Deze kaart toont opnieuw dat de straatkant (huidige Despauteerstraat/Edmond De Deynstraat) volledig bebouwd is, met een kleine opening aan de Beverbeek. De achterliggende gebieden zijn ingericht als tuinzone. De Beverbeek is vrij prominent weergegeven mét een aantakking van een andere waterloop op de Beverbeek ter hoogte van het projectgebied. De overzijde van de beek is in gebruik als boomgaard. Doordat de kaart moeilijk te georefereren is, is de aansluiting van de beekarm moeilijk met zekerheid op het projectgebied te situeren.

Figuur 34. Uitsnede van Sanderus' Flandria Illustrata met aanduiding van het projectgebied (bron: lib.ugent.be). Het noorden ligt aan de rechterkant op deze kaart.

2.2.4.3.3 PHILIPS DE DEYN (1662)

Op de kaart van De Deyn (1644-1645) worden de Denderarmen ook opvallend rechtlijnig weergegeven (Figuur 35). Ook deze kaart laat niet toe om het projectgebied precies te positioneren, waardoor het projectgebied bij benadering is weergegeven met de rode kader. Deze weergave correspondeert goed met hetgeen door Sanderus is afgebeeld. De bewoning beperkt zich tot de straatkant (huidige Despauteerstraat/Edmond De Deynstraat). Op de achtererven is geen bebouwing weergegeven. Ook op deze kaart is de aantakking op de Beverbeek te zien die zich ongeveer ter hoogte van het projectgebied moet bevinden.

Figuur 35. Uitsnede uit de kaart van De Deyn (1644-1645) met aanduiding van het projectgebied. (bron. RA GENT, Abdij Ninove, 921).

2.2.4.3.4 VILLARETKAART (1745 – 1748)

De Villaretkaart geeft voor het projectgebied weinig bruikbare info. Naast het feit dat de kaart niet goed kan gegeorefereerd worden, geeft ze het gebied slechts schetsmatig weer (Figuur 36).

Figuur 36. Villaretkaart met aanduiding van het projectgebied.

2.2.4.3.5 JOZEF JOHAN FRANS FERRARIS – KABINETSKAART DER OOSTENRIJKSE NEDERLANDEN EN HET PRINSDOM LUIK (1771-1778)

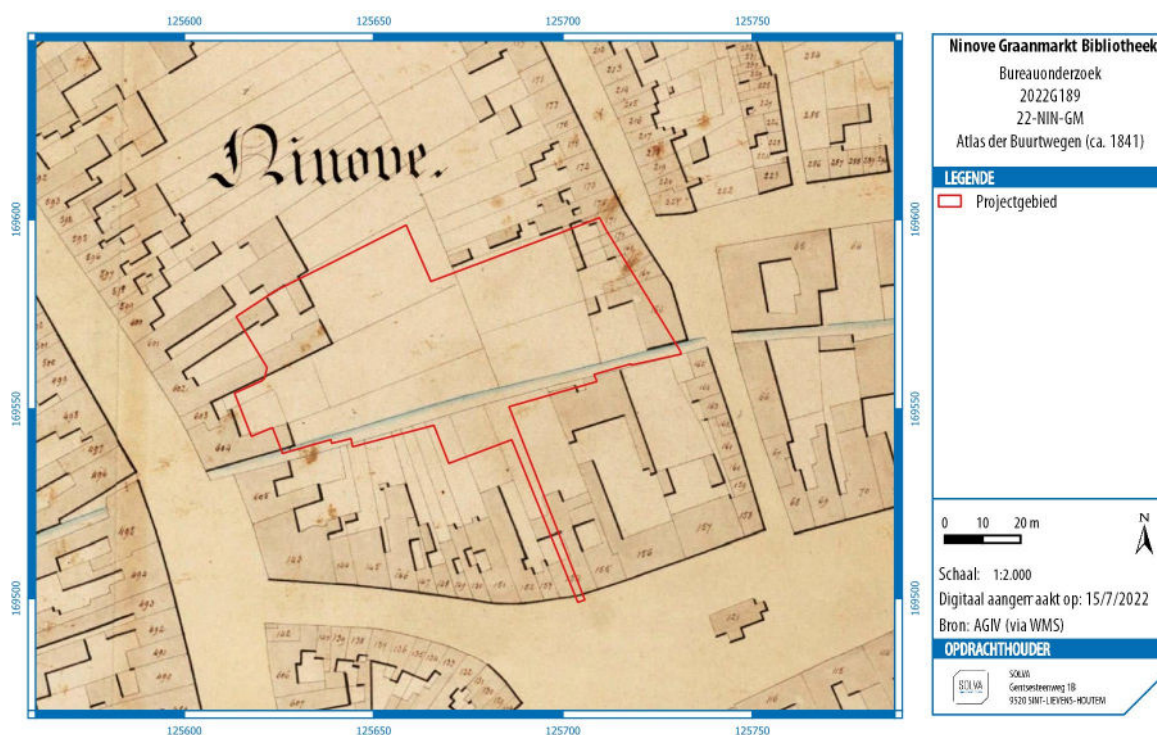
Ook de kaart van Ferraris geeft een lichte afwijking bij de georeferentie (Figuur 37). Het projectgebied ligt iets hoger dan op deze kaart. Wat wel opvalt is de weergave met bomen van de achtererven, wat correspondeert met de van Deventerkaart, en de Beverbeek die nog altijd als een open beek met rechtlijnig verloop is afgebeeld. Net ten noorden van de beek is geen bebouwing te zien. Mogelijk vormde dit de doorgang naar het binnengebied met bomen.

Figuur 37. Detail uit de Ferrariskaart met weergave van het projectgebied.

2.2.4.3.6 ATLAS DER BUURTWEGEN (CA. 1841)

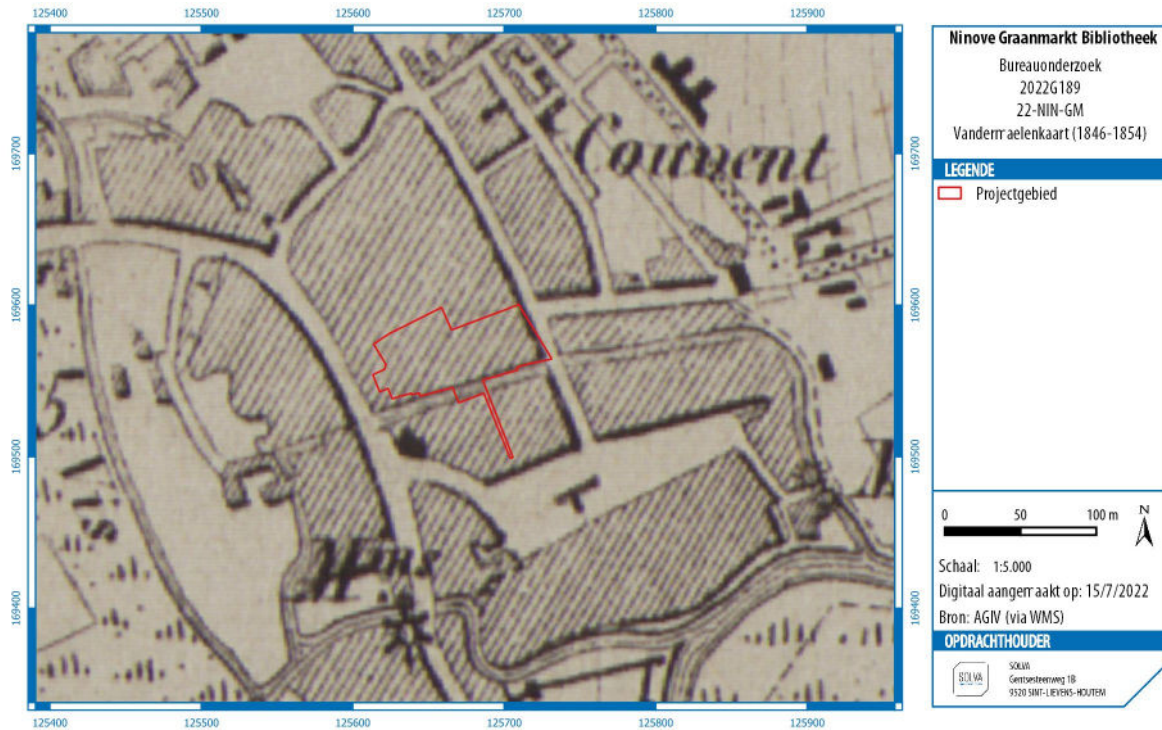
De georeferentie van de Atlas der Buurtwegen is niet 100% correct in dit deel van Ninove (Figuur 38). De rooilijn van de straat komt duidelijk niet overeen met de afbakening van het projectgebied die nochtans ook aan de straatkant grenst. De Beverbeek wordt op deze kaart nog steeds als open water aangeduid op deze kaart, zij het sterk rechtlijnig. Er moet dus zeker een kanalisatie gebeurd zijn aan de beek. De straat is helemaal dicht gebouwd. Op deze kaart loopt de bebouwing tot vlak tegen de beek. De woning vlak ten noorden van de Beverbeek (aan de huidige Despauteerstraat) is opvallend groter dan de kleine rijhuisjes in de noordelijke kant van het projectgebied.

Figuur 38. Detail uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied.

2.2.4.3.7 PHILIPPE VANDERMAELEN – CARTES TOPOGRAPHIQUES DE LA BELGIQUE (1846-1854)

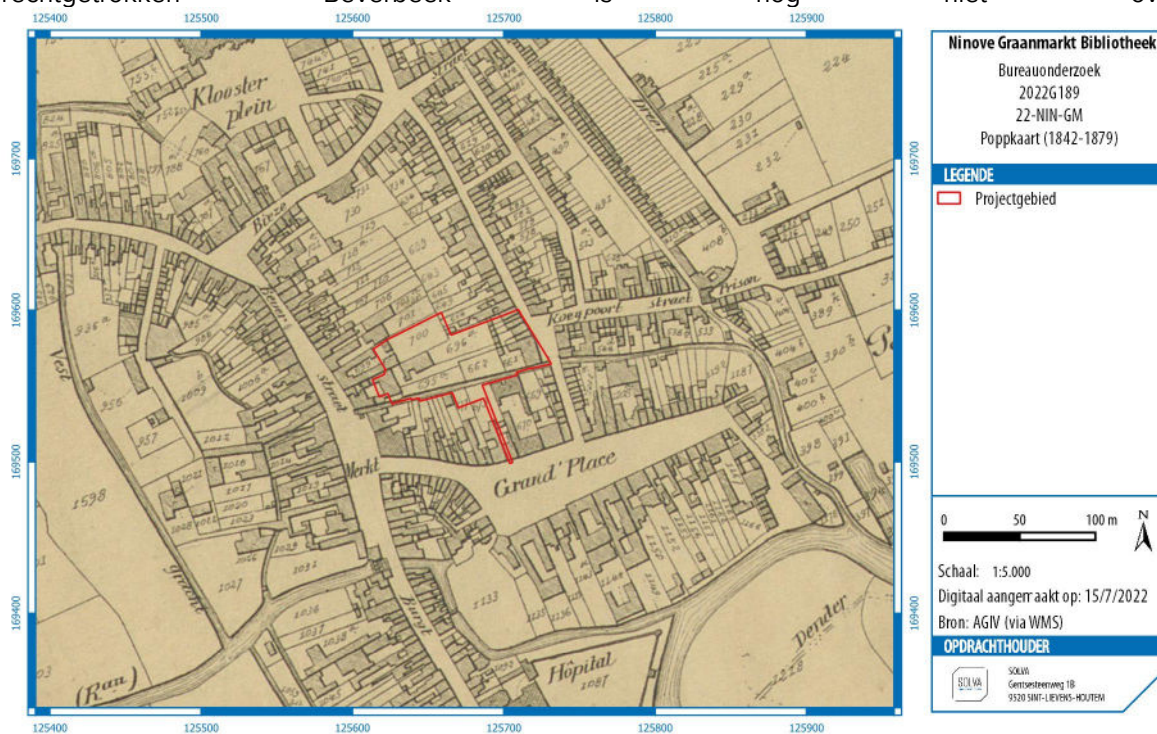
De kaart van Vandermaelen geeft geen detailinformatie over de bebouwing op en rond het projectgebied. De Beverbeek was op het moment van karteren nog altijd een open beek.

Figuur 39. Kaart van Vandermaelen met weergave van het projectgebied.

2.2.4.3.8 PHILIPPE CHRÉTIEN POPP – ATLAS CADASTRAL PARCELLAIRE DE LA BELGIQUE (1842-1879)

De straatzijde op deze kaart is volledig volgebouwd met een bebouwing die goed correspondeert met deze afgebeeld op de Atlas der Buurtwegen. Aan de zuidelijke kant van het studiegebied (straatkant) staat een veel groter huis dan in het noorden, waar het kleine rijhuisjes zijn. Het binnengebied is sterker opgedeeld dan op de Atlas der Buurtwegen, maar lijkt op dat moment niet bebouwd te zijn. De huizen binnen het projectgebied aan de Despauteerstraat hebben op het einde van hun tuin een bijgebouwtje staan. De rechtgetrokken Beverbeek is nog niet overdekt.

Figuur 40. Weergave van het projectgebied op de Popp-kaart.

Figuur 41. Detail van de Poppkaart met aanduiding van het projectgebied.

2.2.4.3.9 RECENTE LUCHTFOTO'S

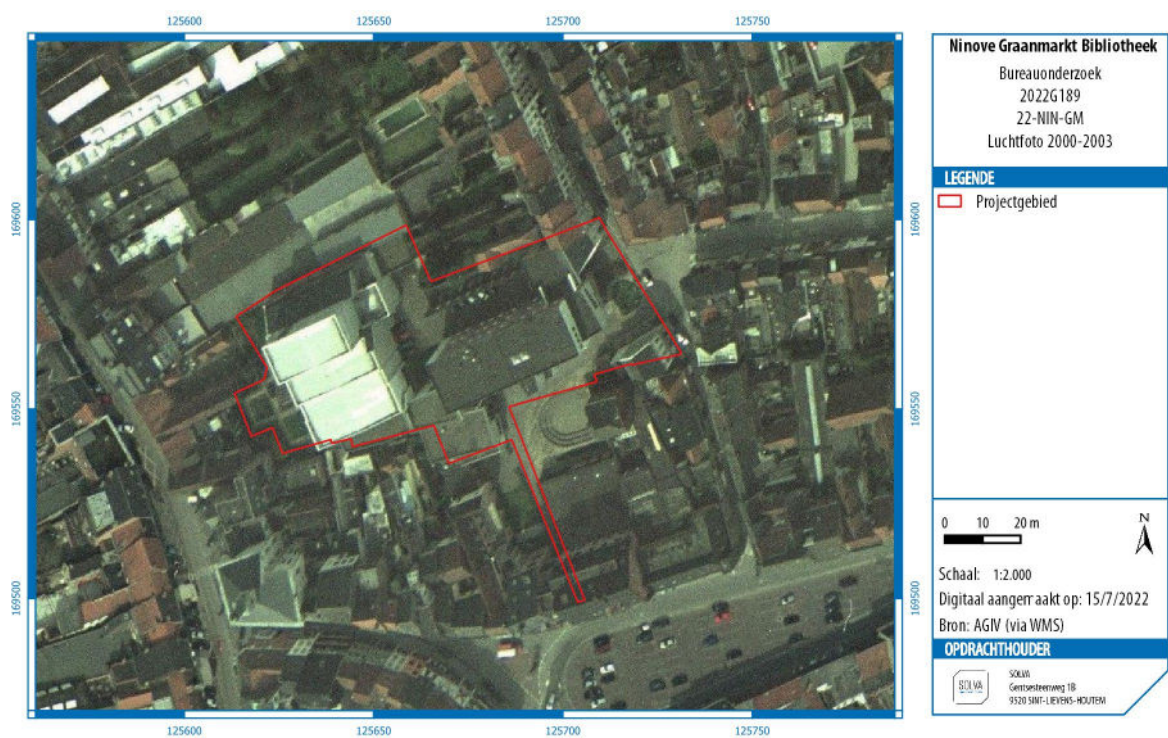
De recente luchtfoto's tonen aan dat het gebied steeds intensief bebouwd is geweest in de tweede helft van de 20ste eeuw. De luchtfoto uit 1971 toont het grote complex van de lampenfabriek. Het gebouw neemt zo goed als het volledige studiegebied in (Figuur 42). Op de foto uit 1979-1990 is te zien dat het westelijke deel van het gebouw en de bebouwing errond gesloopt is, tesamen met de doorgang richting de Graanmarkt (Figuur 43). Het oostelijke deel van het gebouw is blijven staan. Net als de woning aan de Despauteerstraat aan de zuidkant van het perceel. De luchtfoto uit 2000-2003 (Figuur 44) geeft al de situatie weer zoals ze ook te zien is op de foto's uit 2012 (Figuur 45) en 2022 (Figuur 29).

Figuur 42. Luchtfoto uit 1971.

Figuur 43. Luchtfoto uit 1979-1990.

Figuur 44. Luchtfoto uit 2000-2003.

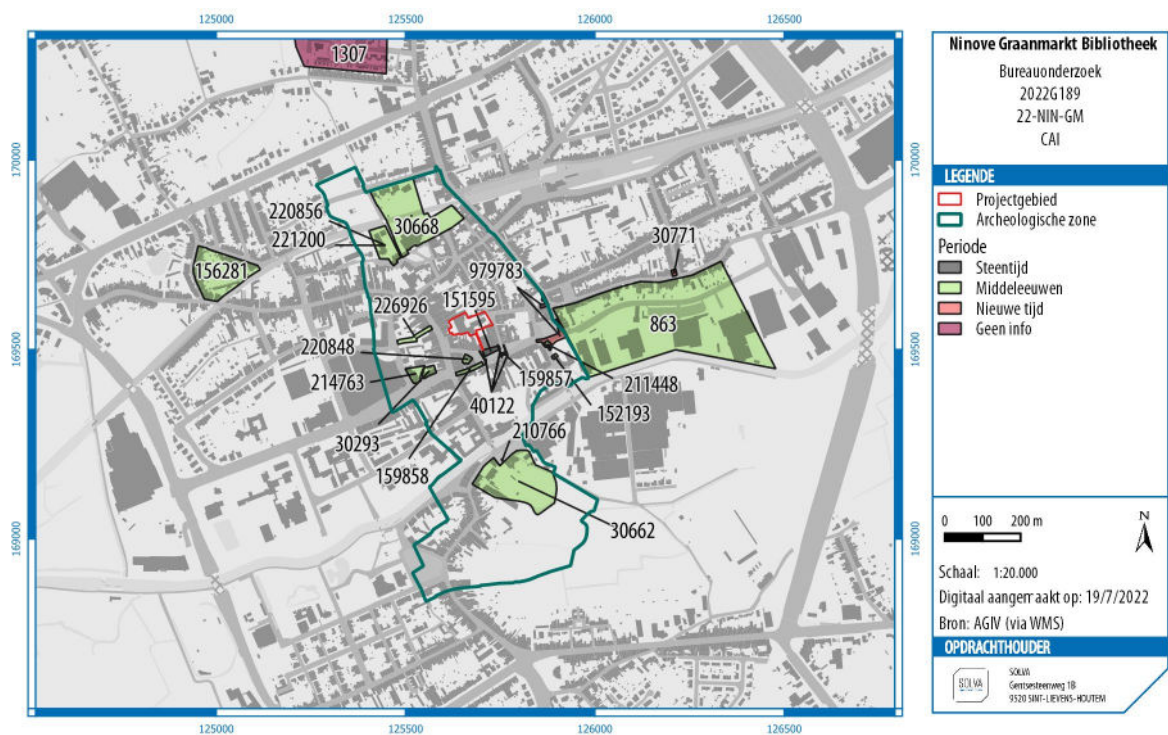
Figuur 45. Luchtfoto uit 2012.

2.2.5 HET ONDERZOCHE GEBIED EN ZIJN OMGEVING IN ZIJN ARCHEOLOGISCH KADER

Voor het **projectgebied** zijn er geen archeologische gegevens bekend. In de **ruimere omgeving** van het projectgebied toont de centrale archeologische inventaris (**CAI**) een hele reeks onderzoeken, wat wijst op het belang en potentieel van de Ninoofse binnenstad (Figuur 46 en Tabel 1). De uitgevoerde onderzoeken legden vooral relictten uit de late middeleeuwen bloot. Sporen uit de volle middeleeuwen of het begin van de late middeleeuwen zijn vooralsnog schaars in Ninove.

CAI-nummer	Omschrijving van de vindplaats
982557 (niet op kaart)	Armand De Riemaeckerstraat: grote brede middeleeuwse gracht, afvalkuilen (16 ^{de} -17 ^{de} eeuw), aanzet van oude Denderarm.
220856, 983152, 221200, 30668	Kloosterweg: Norbertijnenabdij: late middeleeuwen tot 20 ^{ste} eeuw, opdeelbaar in 6 fasen.
226926	Beverstraat: bebouwing van late middeleeuwen tot 20 ^{ste} eeuw. Oudste lagen dateren in 12 ^{de} -13 ^{de} eeuw en werden afgedekt door brandlaag die tussen 1450-1550 te dateren is. Na de brand werden woningen op het perceel heropgebouwd. Een brandlaag te linken aan de grote brand in 1603 legt deze woningen in de as. Na deze brand werden er opnieuw woningen gebouwd waarvan delen tot in de 20 ^{ste} eeuw bleven rechtstaan.
30293	Centrumlaan/Beverbeek: vondsten gerelateerd aan de Beverbeek: laag balken en met houten palen geschoeide indamming van de Beverbeek: 15 ^{de} -eeuws
214763	Kaardeloodstraat: Archeologisch vooronderzoek legde enkele kuilen en greppels bloot. Het terrein bleek ongeveer 1,5 m opgehoogd.
220848	Graanmarkt – Langemuntstraat: Muurresten en enkele structuren uit de late middeleeuwen - nieuwe tijd. Twee bakstenen kelders en twee niveau's van ophogingslagen en bakstenen muren, gedateerd vanaf de 16de eeuw. Eveneens laatmiddeleeuwse brandlaag aangesneden.
151595, 159858, 40122,159857	Graanmarkt/ Varkensmarkt: Mesolitische nederzetting, middeleeuwse graanhal, kuilen met schoenlappersafval, houten leerlooierskuipen. Gedeelte van een mogelijke kaaimuur en restanten van een mogelijke watermolen met bijhorend sluizensysteem aangetroffen
979783	Clément Behnplein-Dreefstraat: Diverse muur-, vloer- en kelderstructuren die teruggaan tot de Nieuwe en Nieuwste Tijd. 14de-15de-eeuwse laag die gelinkt kan worden aan de vroegere stadsgracht of Denderarm. Oude stadsgracht waarvan een pakket gedateerd werd tussen 1390-1440 n.Chr.
152193	Molen 'De mets': watermolen die zou teruggaan op olieslagmolen. De oudste vermelding in 1139, molen werd afgebroken in 1997.
863	Maallaard (Nederwijk): oudste bewoningskern van Ninove: o.a. kerk, abdij, twee watermolens, hof te Nederwijk

Tabel 1. Overzicht van de voornaamste vondstenlocaties in Ninove.

Figuur 46. Weergave van de archeologische zone van Ninove met het projectgebied en CAI-locaties.

2.2.6 EEN DATERING EN INTERPRETATIE VAN HET ONDERZOCHE GEBIED

2.2.6.1 HET LANDSCHAPPELIJK KADER

Het projectgebied is te situeren **in de Dendervallei**. Deze kenmerkt zich op deze plaats door de aanwezigheid van uitgesproken steilranden aan de oostelijke flank en een meer glooiend en gradueel opklimmend landschap aan de westelijke flank. **De bodem van het projectgebied is door de menselijke bewoning in de stad het afgelopen millennium intensief geroerd geweest.** De bodemkaart kleurt het projectgebied dan ook in als bebouwde/antropogene gronden.

De Beverbeek stroomt doorheen het projectgebied, net ten zuiden van de huidige bibliotheek. De **Beverbeek was tot in de 19de eeuw een open beek**, die weliswaar sterk gekanaliseerd werd, maar loopt nu ondergronds. Wat in de analyse van het hoogteverloop van het projectgebied opviel, is dat het reliëf momenteel sterk uitgevlakt is ten gevolge van de jarenlange intensieve bebouwing op de plek. Dit heeft ertoe geleid dat het oorspronkelijke beekdal van de Beverbeek totaal niet meer zichtbaar is.

Sommige historische kaarten tonen **ter hoogte van het projectgebied** een **zijarm** die aantakt op de **Beverbeek**. Dit is zichtbaar op de 17de-eeuwse kaarten van Sanderus en De Deyn, maar is niet zichtbaar op de 16de-eeuwse van Deventerkaart. Ook op de 18de-eeuwse kaarten is deze arm niet (meer) zichtbaar.

2.2.6.2 DE MENSELIJKE AANWEZIGHEID

Voor de oudere periodes is geen informatie gekend op het onderzoeksgebied. Vondsten op de Graanmarkt, net ten zuiden van het onderzoeksgebied, toonden aan dat de regio al in de prehistorie werd bezocht.¹⁴ Dat er ook tijdens de metaaltijden, Romeinse periode en vroege middeleeuwen bewoning zal geweest zijn is evenmin twijfelachtig. Vermoedelijk vormden de (vooral hogere) zones tussen de Dender en de Beverbeek aantrekkelijke plaatsen om te wonen. Echter zijn hier nog geen sporen van teruggevonden.

Afgaande op de historische informatie en historische kaarten maakte het projectgebied **vanaf de late middeleeuwen met zekerheid deel uit van de stad**. Opgravingen aan de Beverstraat bevestigen dat er in **de 13de eeuw al bewoning moet geweest zijn** in dit deel van de stad.¹⁵ Tot nog toe was het nog niet mogelijk om via archeologisch onderzoek terug te gaan tot de 11de of 12de eeuw, de periode waarin de stadsuitbreiding langs deze kant van de stad wordt gedateerd. De opgravingen rond het projectgebied legden vooral sporen uit de late middeleeuwen bloot. Sporen uit de volle middeleeuwen of het begin van de late middeleeuwen zijn vooralsnog schaars in Ninove.

De historische kaarten tonen aan dat het **onderzoeksterrein langsheen de straatzijde** (huidige Despauteerstraat/ Edmond De Deynstraat) **minstens vanaf de 16de eeuw bebouwd** is. Dit in tegenstelling tot het **binnengebied** dat zeker tot in de **19de eeuw onbebouwd** bleef. De historische kaarten geven deze zone weer als tuinzone (Sanderus, De Deyn) en als boomgaard (Ferraris). Latere kaarten geven geen invulling aan het gebied, maar situeren er evenmin bebouwing.

In de jaren '30 van de 20ste eeuw wordt nagenoeg het gehele onderzoeksgebied volgebouwd met een lampenfabriek. Deze blijft tot het einde van de 20ste eeuw staan, waarna een groot deel wordt afgebroken. Op deze plaats verschijnt het cultuurcentrum 'CC De Plomblom'. In een deel van de fabriek wordt de huidige bibliotheek ondergebracht.

¹⁴ Klinkenborg *et al.* 2009.

¹⁵ De Graeve *et al.* 2021

2.2.7 DE VERWACHTING TEN AANZIEN VAN ARCHEOLOGISCH ERFGOED

2.2.7.1 EEN GEMOTIVEERDE TEKSTUELE VERWACHTING TEN AANZIEN VAN DE AANWEZIGHEID EN AARD VAN HET ARCHEOLOGISCH ERFGOED OP HET ONDERZOCHE TERREIN

- *Aanwijzingen voor het archeologisch potentieel, landschapshistoriek en gebruiksevolutie*

Over de oudere periodes is geen informatie gekend op het onderzoeksgebied. Vondsten op de Graanmarkt, net ten zuiden van het onderzoeksgebied, toonden aan dat de regio al in de prehistorie werd bezocht. Dat er ook tijdens de metaaltijden, Romeinse periode en vroege middeleeuwen bewoning zal geweest zijn is evenmin twijfelachtig. Vermoedelijk vormden de (vooral hogere) zones tussen de Dender en de Beverbeek aantrekkelijke plaatsen om te wonen. Echter zijn hier nog geen sporen van teruggevonden.

De analyse van de historische kaarten toont aan dat er **ter hoogte van het projectgebied een zijarm aantakte op de Beverbeek**. Dit is zichtbaar op de 17de-eeuwse kaarten van Sanderus en De Deyn, maar is niet zichtbaar op de 16de-eeuwse van Deventerkaart. Ook op de 18de-eeuwse kaarten is deze arm niet (meer) zichtbaar. De **Beverbeek was tot in de 19de eeuw een open beek**, die weliswaar **sterk gekanaliseerd** is geworden. Momenteel stroomt de beek onder een overwelling. Het reliëf is momenteel sterk uitgevlakt ten gevolge van de jarenlange intensieve bebouwing op de plek. Dit heeft ertoe geleid dat het **oorspronkelijke beekdal van de Beverbeek totaal niet meer zichtbaar is**.

Afgaande op de historische informatie en historische kaarten maakte het projectgebied **vanaf de late middeleeuwen met zekerheid deel uit van de stad**. Opgravingen aan de Beverstraat bevestigen dat er in **de 13de eeuw al bewoning moet geweest zijn** in dit deel van de stad. Tot nog toe was het nog niet mogelijk om via archeologisch onderzoek terug te gaan tot de 11de of 12de eeuw, de periode waarin de stadsuitbreiding langs deze kant van de stad wordt gedateerd.

De historische kaarten tonen aan dat het **onderzoeksterrein langsheen de straatzijde** (huidige Despauteerstraat/ Edmond De Deynstraat) **minstens vanaf de 16de eeuw bebouwd** is. Dit in tegenstelling tot het **binnengebied** dat zeker tot in de **19de eeuw onbebouwd** bleef. De historische kaarten geven deze zone weer als tuinzone (Sanderus, De Deyn) en als boomgaard (Ferraris). Latere kaarten geven geen invulling aan het gebied, maar situeren er evenmin bebouwing.

- *Wat is de impact van de geplande werken?*

De Stad Ninove wenst **de bibliotheek** met een grondige renovatie klaar te zetten voor de toekomst. Door het originele SIGTAY-skelet te ontdoen van de latere uitbreidingen en aanbouwsels uit de jaren '90 wenst men de kwaliteiten en de eenvoud van de originele structuur terug in ere te herstellen. Hoewel het projectgebied dus een stuk groter is (omvat ook CC De Plomblom) heeft deze **aanvraag enkel betrekking op de bibliotheek en de omliggende omgevingsaanleg**.

Het **aangebouwde volume** met verticale circulatie centraal **op de zuidgevel wordt gesloopt** met inbegrip van de funderingsbalken. Aan de zuidelijke gevel wordt **een nieuwe inkomst gebouwd van 3 x 9,43 m**. Hiervoor wordt een **nieuwe vorstbalk aangelegd met een breedte van 35 cm, die tot -80 cm in de grond zal gaan**. De opbouw van de vloer is slechts bij benadering gekend, aangezien het niveau hetzelfde moet zijn als de bestaande betonplaat, waarvan de hoogte niet gekend is. **Voor deze realisatie moet rekening gehouden worden met een uitgraving van ongeveer 50 cm**. Deze nieuwe uitbreiding komt deels te liggen op de plek van de bestaande ingang, en deels wat ten westen ervan.

Ook de recentere **uitbreiding aan de oostkant van het gebouw wordt volledig gesloopt** met uitzondering van de funderingsbalken die in de bodem blijven zitten. **De vloerplaat wordt wel uitgebroken en vervangen door een nieuwe plaat**. Dit volume wordt **vervallen** door een eenvoudige, **rechthoekige uitbreiding** op de kop van het gebouw over de volledige hoogte.

Het **bouwwolume aan de Despauteerstraat inclusief de verbindingsbrug op de verdieping wordt gesloopt** met uitzondering van de bestaande polyvalente ruimte op het gelijkvloers.

Binnenin de bibliotheek wordt alles gestript tot op het betonnen skelet van de voormalige lampenfabriek, om van daaruit het nieuwe gebouw gestalte te geven. **Voor de vloeropbouw wil dit zeggen dat de huidige vloer en chappe worden verwijderd, maar dat de oorspronkelijke betonplaat behouden blijft**. Er komt dus

geen bijkomende ingreep in de bodem in het gebouw. Uitzondering hierop is de geplande **leeskuil**. Deze structuur ligt in het oostelijke deel van het gebouw, meet **2,80 x 3,20 m** en is voorzien van sterk afgeronde hoeken. De kuil heeft een zitbank van 40 cm breed die via drie trappen toegankelijk wordt gemaakt. De bodem van de leeskuil ligt op **45 cm onder de vloerpas**. Voor de opbouw van de kuil moet rekening gehouden worden met een ingreep van ongeveer 35 cm. Dit wil zeggen dat de onderkant van de **ingreep op ongeveer 80 cm onder het vloerpasniveau** zal komen te liggen.

Om het volledige gebouw toegankelijk te maken voor mindervaliden en om het mogelijk te maken om teruggebrachte boeken vanuit de inleverbus aan de inkom te verdelen over de verschillende verdiepingen, is een **nieuwe liftschacht** voorzien. **De liftkoker meet 157 x 157 cm**. Om de lift tot op het gelijkvloers te kunnen laten stoppen dient de onderkant van de liftkoker 120 cm onder het vloerpasniveau te liggen. Met opbouw en isolatie bij moet er dus rekening gehouden worden met een **uitgraving van ongeveer 150 cm ten opzichte van de vloerpas**. Voor de realisatie van de lift wordt de bestaande vloer en betonplaat ingezaagd en uitgebroken.

De sanitaire voorzieningen worden vernieuwd, met gevolg dat er **enkele nieuwe leidingen** zullen aangelegd worden, naast een deel leidingen die behouden zullen blijven. Het zwart water zal via een **nieuwe septische put van 5000L** naar de riolering lopen via leidingen met een diameter van 160 mm. De **ronde septische put heeft een diameter van ongeveer 2,2 m**, waarvoor een **uitgraving van ongeveer 4 x 4 m** zal gemaakt worden. Het regenwater wordt via een buis van 160 mm afgevoerd naar een **regenwaterput van 20000L** die vooraan langs de straatkant zal geplaatst worden. Een regenwaterput van 20 000L heeft een diameter van 3,5 m en een hoogte van 2,5 m, **waarvoor een uitgraving van ongeveer 5 x 5 x 3,5 m nodig is om deze put in de grond te krijgen**.

De overloop van de regenwaterput loopt naar een **wadi**. De wadi is licht hoefijzervormig met een lengte van **8,3 m** (bovenaan). Op het breedste punt is de **wadi 5,3 m breed, onderaan is dat nog 2,2 m**. Op het contactpunt met de keermuur aan de regenwaterput is de wadi nog zo'n 4,70 m breed, onderaan is deze nog 1,60 m breed. De wadi wordt voorzien van schuine wanden (45°). **De bodem ligt 90 cm onder het looppniveau. Wat betekent dat er ongeveer 16 m² zal vergraven worden tot 90 cm diep om de wadi te kunnen realiseren. De keermuur is 5,5 m lang en 90 cm breed.**

Aan de zuidkant van het complex wordt een fietsenstalling met ruimte voor 35 fietsen geplaatst. De fietsenstalling wordt opgetrokken uit cortenstaal en zal naast fietsen ook een ruimte herbergen om afvalcontainers te plaatsen. Voor de aanleg van de fietsenstalling wordt de **huidige verharding opgebroken en wordt een nieuwe betonplaat van 15 cm dik gegoten**. Rondom komt er een **sleuffundering van ongeveer 20 cm breed**.

De **zone rondom de bibliotheek is momenteel volledig verhard** met uitzondering van een klein groenperkje aan de Despauteerstraat. **De volledige omgeving ten zuiden van de bibliotheek wordt heraangelegd, waarbij de bestaande klinkerverharding wordt opgebroken, en vervangen door platen in uitgewassen beton** met open voegen opgevuld met steenslag voor een goede infiltratie van het regenwater. Aan de noordelijke zijde blijven de huidige betonklinkers behouden.

Samenvattend gesteld zullen de werken op **verschillende plaatsen een impact hebben**. Op de meeste plaatsen e.g. leidingen, opbraak en heraanleg verharding, sleuffundering **is de impact van de werken beperkt** hetzij in diepte, hetzij in omvang. De **grootste impact** bevindt zich **aan de straatkant door de aanleg van de regenwaterput en de wadi**.

- *Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site op lokaal, regionaal en op Vlaams niveau?*

De werken in en rond de bibliotheek vinden plaats op een **locatie die sinds lange tijd sterk ingericht is**. Niet alleen heeft de **bouw van de lampenfabriek** in de jaren '30 van de 20ste eeuw een grote impact gehad op de onderzoekszone, ook de **gedeeltelijke afbraak hiervan en de bouw van cultureel centrum "CC De Plomblom"** heeft in het verleden een grote impact gehad op de ondergrond.

Hoewel het onderzoeksgebied vrij groot is, hebben de werken **enkel betrekking op de bibliotheek en de omliggende omgevingsaanleg**. Rond CC De Plomblom worden geen werken uitgevoerd. Wanneer de **geplande bodemingrepen** van de renovatie van de bibliotheek tegen het licht worden gehouden, blijken

deze in de meeste gevallen **oppervlakkig of beperkt in omvang**, wat uiteraard ook een impact heeft op de verwachtingen ten aanzien van het archeologisch erfgoed.

Binnenin de bibliotheek wordt alles gestript tot op het betonnen skelet van de voormalige lampenfabriek. **Voor de vloeropbouw betekent dit dat de huidige vloer en chappe worden verwijderd, maar dat de oorspronkelijke betonplaat behouden blijft.** In het oosten van de bibliotheek wordt een leeskuil aangelegd (Figuur 48). Deze structuur meet **2,80 x 3,20 m** (op de bodem) en is voorzien van sterk afgeronde hoeken. De bodem van de leeskuil ligt op **45 cm onder de vloerpas**. Voor de opbouw van de kuil moet rekening gehouden worden met een ingreep van ongeveer 35 cm. Dit wil zeggen dat de onderkant van de **ingreep op ongeveer 80 cm onder het vloerpasniveau** zal komen te liggen. De projectie van de plannen toont dat de leeskuil op een gebouwtje achteraan een erf te situeren is. De uitgraving zal bijgevolg mogelijk nog een fundering van dit gebouw aantreffen of puinpakketten van de afbraak. Gezien de beperkte omvang van deze uitgraving en de beperkte verwachting, is **een archeologische opvolging van deze uitgraving niet aangewezen**. De **geleverde inspanning zou niet in verhouding** staan tot de wellicht **zeer beperkte resultaten**.

Om het volledige gebouw toegankelijk te maken voor mindervaliden is een **nieuwe liftschacht** voorzien van **1,57 x 1,57 m** in oppervlakte. Om de lift tot op het gelijkvloers te kunnen laten stoppen dient de onderkant van de liftkoker 1,20 m onder het vloerpasniveau te liggen. Met opbouw en isolatie bij moet er dus rekening gehouden worden met een **uitgraving van ongeveer -1,50 m ten opzichte van de vloerpas**. Voor de realisatie van de lift wordt de bestaande vloer en betonplaat ingezaagd en uitgebroken. De projectie op de Poppkaart laat zien dat deze bodemingreep helemaal aan de achterzijde van het perceel te situeren is, op korte afstand van de (rechtgetrokken) Beverbeek (Figuur 48). De **informatiewaarde van deze bodemimpact is bijgevolg bijzonder laag**. Niet alleen is de bodemingreep beperkt, ook de kans om archeologische relikten aan te treffen die ruimtelijk gelinkt kunnen worden met andere vondsten op het perceel is bijzonder klein.

Het huidige **aangebouwde volume** met verticale circulatie centraal **op de zuidgevel wordt gesloopt** met inbegrip van de funderingsbalken. Aan de zuidelijke gevel wordt **een nieuwe inkomst** gebouwd van **3 x 9,43 m**. Hiervoor wordt een **nieuwe funderingsbalk aangelegd met een breedte van 35 cm, die tot -80 cm in de grond zal gaan**. De opbouw van de vloer is slechts bij benadering gekend, aangezien het niveau hetzelfde moet zijn als de bestaande betonplaat, waarvan de hoogte niet gekend is. **Voor deze realisatie moet rekening gehouden worden met een uitgraving van ongeveer 50 cm**. Deze nieuwe uitbreiding verplaatst de inkom wat naar het westen, wat wil zeggen dat het nieuwe volume deels op de bestaande ingang zal komen te liggen, en deels ten westen ervan. De projectie van de geplande werken op de Poppkaart wijzen uit dat deze zone op **de rand van de Beverbeek** ligt (Figuur 47). Aangezien het terrein momenteel volledig uitgevlakt is, zijn er in deze zone **dikke opvullingspakketten te verwachten** die de oorspronkelijke topografie van de beekvallei hebben opgevuld. Dit was ook te zien tijdens archeologisch vooronderzoek in de Beverstraat. In de ruime zone rond de Beverbeek werden dikke ophogingspakketten vastgesteld die de oorspronkelijke topografie van de beekvallei volledig hadden uitgevaagd.¹⁶ De **impact** voor deze nieuwe aanbouw op archeologisch patrimonium **is bijgevolg zeer beperkt**. Het westelijke deel van deze nieuwe aanbouw ligt op de Beverbeek, het oostelijke deel van de aanbouw ligt wellicht op opvullingspakketten van de beekvallei én ligt op de plaats van de huidige inkom die nog wordt afgebroken. Bijgevolg maakt dit dat de **beperkte afgraving (- 50 cm)** in combinatie met de **zeer lage waarschijnlijkheid** op het aantreffen van archeologische **sporen**, tot gevolg heeft dat er op deze plaats **weinig tot geen kenniswinst** te boeken is.

Ook de recente **uitbreiding aan de oostkant van het gebouw wordt volledig gesloopt** met uitzondering van de funderingsbalken die in de bodem blijven zitten (Figuur 47). **De vloerplaat wordt wel uitgebroken en vervangen door een nieuwe plaat**. Dit volume wordt **vervangen** door een eenvoudige, **rechthoekige uitbreiding** op de kop van het gebouw over de volledige hoogte. In deze zone gebeuren er slechts beperkte bodemingrepen (nieuwe sleuffunderingen) aangezien de bestaande betonplaat wordt vervangen door een nieuwe betonplaat van ongeveer dezelfde dikte, enkel de inplanting van de fundering zal licht wijzigen. Bijgevolg is ook **voor deze ingreep maar een beperkte bijkomende verstoring** van archeologisch bodemarchief aan de orde.

De sanitaire voorzieningen worden volledig vernieuwd, met gevolg dat er **nieuwe leidingen** zullen aangelegd worden, naast de leidingen die behouden zullen blijven. Het zwart water zal via een **nieuwe**

¹⁶ De Smet et al. 2020: proefputten II en III

septische put van 5000L naar de riolering lopen via leidingen met een diameter van 160 mm. De **ronde septische put heeft een diameter van ongeveer 2,2 m**, waarvoor een **uitgraving van ongeveer 4 x 4 m** zal gemaakt worden. Deze uitgraving bevindt zich echter in een sterk geroerde zone (net naast fabriek, plaats waar al de huidige leidingen liggen) en op de plek waar volgens de historische kaarten achtererf/tuinzone is van de gebouwen aan de straatkant. Het **is mogelijk dat er bij deze uitgraving sporen** geraakt worden die eigen zijn aan **achtererven in een stedelijke omgeving** zoals afvalkuilen, zand- of leemwinningskuilen, kuilen voor artisanale doeleinden etc. Mogelijk is in deze zone ook de **aantakking van de zijtak** van de Beverbeek te situeren (cf. Sanderus en De Deyn). Echter kan dit door de moeilijke georeferentie van de oude historische kaarten niet met zekerheid bewezen worden. Het **eventueel aantreffen van sporen**, zo die er al zijn gelet op de mogelijke aanwezigheid van de zijarm van de Beverbeek, zouden slechts in beperkte mate **informatie opleveren** gezien het gefragmenteerde en versnipperde karakter van de uitgravingen. Het is moeilijk zo niet onmogelijk om deze kuilen (ruimtelijk) te koppelen aan de bewoning, waardoor eventuele resultaten zullen vervallen in *faits divers*.

Het regenwater wordt via een buis van 160 mm afgevoerd naar een **regenwaterput van 20000L**. De overloop van de regenwaterput loopt naar een **wadi** die licht hoefijzervormig is met een lengte van **8,3 m** (bovenaan). Op het breedste punt is de **wadi 5,3 m breed, onderaan is dat nog 2,2 m**. Op het contactpunt met de keermuur aan de regenwaterput is de wadi nog zo'n 4,70 m breed, onderaan is deze nog 1,60 m breed. De wadi wordt voorzien van schuine wanden (45°). **De bodem ligt 90 cm onder het loopniveau. Wat betekent dat er ongeveer 16 m² zal vergraven worden tot 90 cm diep om de wadi te kunnen realiseren. De keermuur is 5,5 m lang en 90 cm breed.**

De wadi ligt op de plaats waar de grote woning stond van de familie Stichelmans, waardoor op deze locatie puinpakketten en funderingen te verwachten zijn. De uitgraving gaat tot -90 cm onder het nulniveau, waardoor **niet uit te sluiten** is dat er **archeologische lagen geraakt worden**. Dit op voorwaarde dat er onder de woning geen kelder zat. Echter zou een **archeologische opvolging van dit element weinig interpretatie** toelaten. De wadi wordt aangelegd met schuine wanden, waardoor de mogelijkheid om interpretatieve profielen zetten beperkt is. **Bovendien laten de afmetingen zowel in breedte, lengte als in de diepte niet toe om vergaande interpretaties te doen.** Om een goed archeologisch beeld te verkrijgen zou er buiten het gabarit van de werken moeten gegraven worden, want bij een opgraving van de geplande bodemingreep zal er steeds sprake zijn van een **onvolledig beeld dat moeilijk of zelfs niet te plaatsen is in het grotere verhaal**. Bijgevolg is de informatiewaarde voor de wadi vrij laag.

Voor de aanleg van de regenwaterput wordt een kuil gegraven van minstens 5 x 5 x 3,5 m. Hoewel deze uitgraving slechts een **beperkte oppervlakte** heeft, kan deze **wel een belangrijke aanvulling** vormen op de bestaande kennis van de stad. De uitgraving ligt aan de straatkant op een plek waar er al sinds de 16de eeuw huizen worden afgebeeld. Uit onderzoek in de Beverstraat is geweten dat er langs historische straten **sequenties loop- /woonniveau's te verwachten** zijn.¹⁷ Het feit dat deze uitgraving zo diep gaat, kan betekenen dat er voor de stad **waardevolle informatie verloren kan gaan**. Het is immers waarschijnlijk dat men bij het uitgraven op **sequenties** botst die terug gaan tot de **late of zelfs volle middeleeuwen**. Dit maakt dat er in deze zone sprake kan zijn van verlies aan archeologische informatie.

Aan de zuidkant van het complex wordt een fietsenstalling met ruimte voor 35 fietsen geplaatst. Voor de aanleg van de fietsenstalling wordt de **huidige verharding opgebroken en wordt een nieuwe betonplaat van 15 cm dik gegoten**. Rondom komt er een **sleuffundering van ongeveer 20 cm breed**. Aangezien deze zone **momenteel ook verhard** is, én deze nieuwe structuur bovendien te situeren is **boven de Beverbeek**, heeft **dit geen archeologische relevantie**.

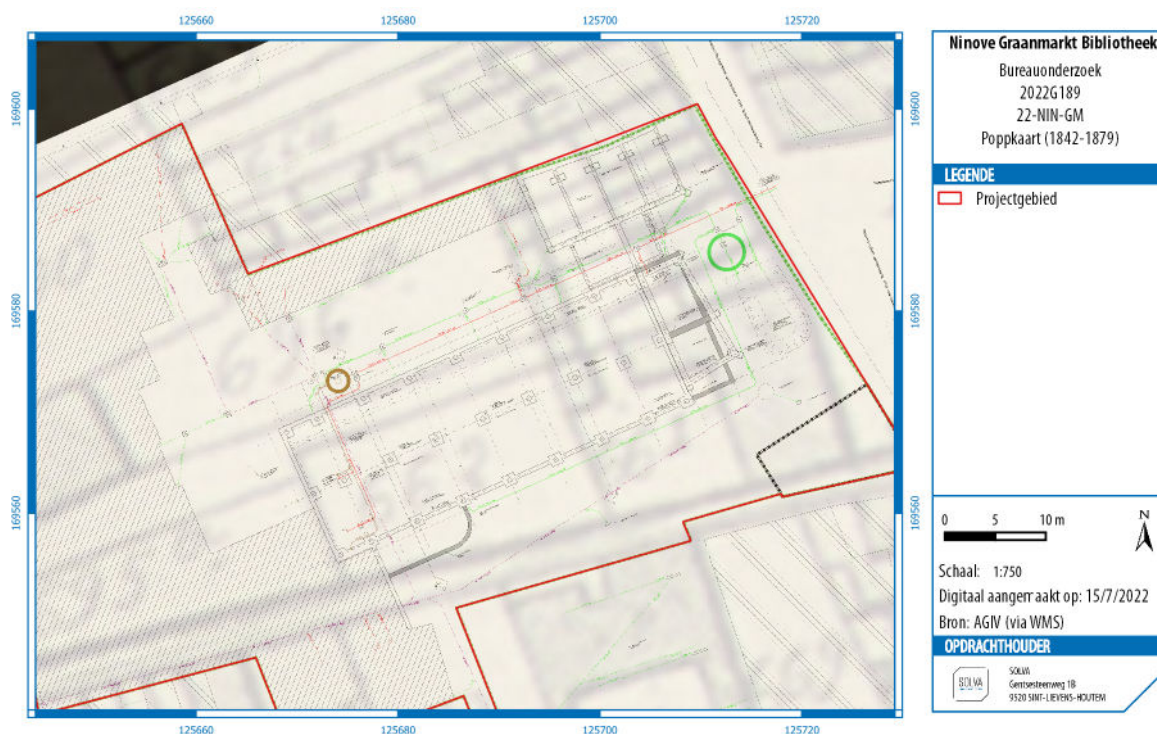
De **zone rondom de bibliotheek** is **momenteel** met uitzondering van een klein groenperkje aan de Despauteerstraat, **volledig verhard**. De **volledige omgeving ten zuiden van de bibliotheek wordt heraangelegd, waarbij de bestaande klinkerverharding wordt opgebroken, en vervangen door platen in uitgewassen beton** met open voegen opgevuld met steenslag voor een goede infiltratie van het regenwater. Aan de noordzijde van het complex blijven de huidige betonklinkers behouden. Aangezien het enkel gaat om een **opbraak en heraanleg** én de in te richten zone bovendien **boven/vlakbij de Beverbeek** bevindt, is de **kans op kenniswinst nagenoeg nihil**, omdat er wellicht **geen archeologisch niveau zal aangesneden** worden (Figuur 48).

¹⁷ De Graeve et al. 2021

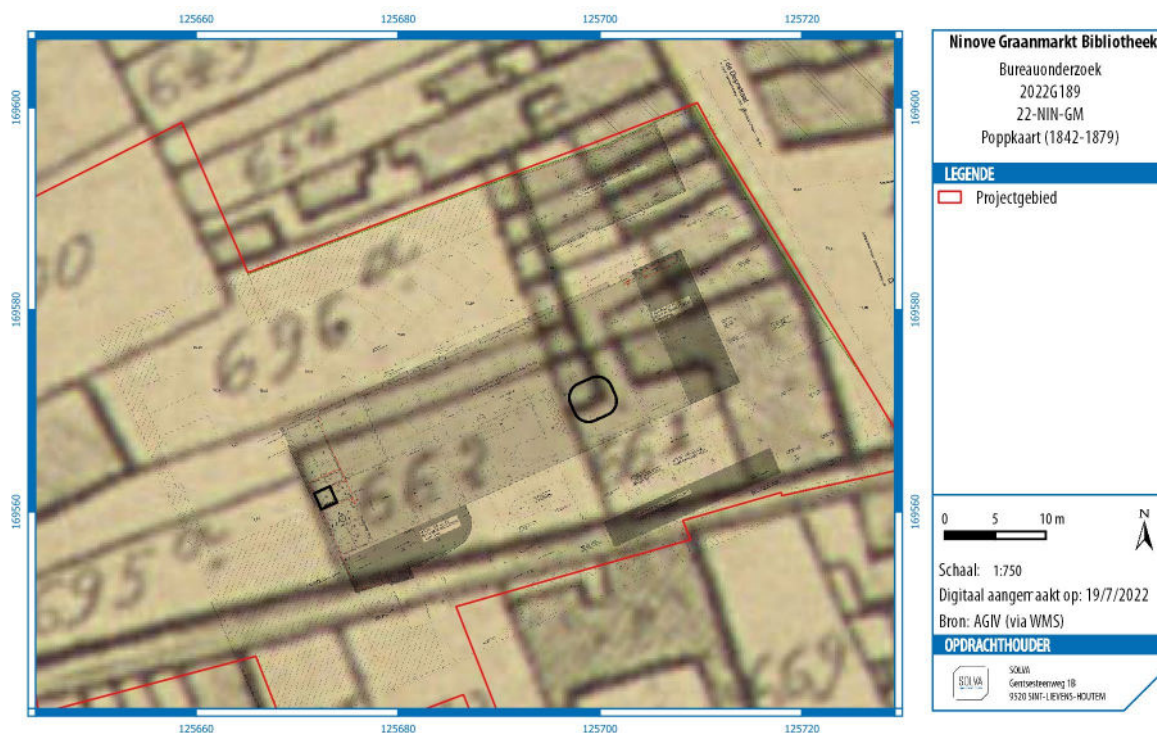
Samenvattend gesteld zullen de werken op **verschillende plaatsen een impact hebben op de ondergrond**. Echter is de impact van de werken op de meeste plaatsen e.g. leidingen, opbraak en heraanleg verharding, sleuffundering **beperkt** hetzij in diepte, hetzij in omvang. Een **aantal werkzaamheden** vinden plaats **boven** of in de **onmiddellijke nabijheid van de Beverbeek** (nieuwe inkom, fietsenstalling, omgevingsaanleg, liftkoker). Uit onderzoek in de Beverstraat is geweten dat de oorspronkelijke beekvallei werd opgevuld, wat afgaande op de volledig uitgevlakte topografie ook op het projectgebied lijkt te zijn gebeurd. **Archeologische opvolging van deze uitgraving heeft dan ook geen zin**. De **leeskuil** wordt op een bijbouw van de 19de-eeuwse bewoning gelegd wat in combinatie met de beperkte ingreep maakt dat de **informatiewaarde vrij laag** zal zijn. Ditzelfde geldt voor het **nieuwe volume** dat opgetrokken wordt aan de oostelijke gevel. De oude betonplaat wordt vervangen door een nieuwe, de oude funderingen blijven zitten. In deze zone komt dus maar een **beperkte nieuwe bodemingreep**, aangezien het grootste deel van het gebouw op dezelfde plek komt te liggen van de vorige bouw.

De sterke inrichting van deze zone leidt er toe dat de kans om archeologische relicten aan te treffen op geringe diepte zeer laag is. Bovendien is de informatiewaarde en dus het wetenschappelijk kennispotentieel door het sterk versnipperde beeld van de meeste verstoringsen zeer laag tot quasi nihil.

Langsheen de huidige Despauteerstraat is er echter wel een mogelijkheid tot kenniswinst. Voor de aanleg van de regenwaterput wordt een uitgraving gemaakt van ongeveer 5 x 5 x 3,5 m. Vooral het feit dat men zo'n diepe uitgraving zal maken, zal ertoe leiden dat er archeologisch informatie verloren dreigt te gaan. Immers maakte onderzoek aan de Beverstraat al duidelijk dat er in deze zone van de stad mogelijk **middeleeuwse pakketten of loop- /woonniveau's** te verwachten zijn. De huidige archeologische kennis van de stad Ninove gaat in de meeste gevallen niet verder terug dan de late middeleeuwen. De diepte van de uitgraving maakt het dus mogelijk om informatie over **de vroegste ontwikkeling/ uitbreiding van de stad Ninove** bloot te leggen. Dit maakt dat theoretische modellen opgesteld op basis van geschreven bronnen, zouden kunnen worden getest en mogelijk bijgesteld. **Deze uitgraving**, in tegenstelling tot de uitgraving voor de wadi, maakt het dus mogelijk om de **chronologie van de stadsuitbreiding** bij te stellen. Omdat de andere ingrepen door hun beperkte omvang **niet in staat** zijn om **ruimtelijk een coherent** beeld te scheppen, ligt het informatiepotentieel van deze werken vooral in de mogelijkheid om de **chronologie te verfijnen**.

Figuur 47. Funderings- en leidingenplan geprojecteerd op de Poppkaart. De septische put (westen) en regenwaterput (oosten) zijn in het vet gezet.

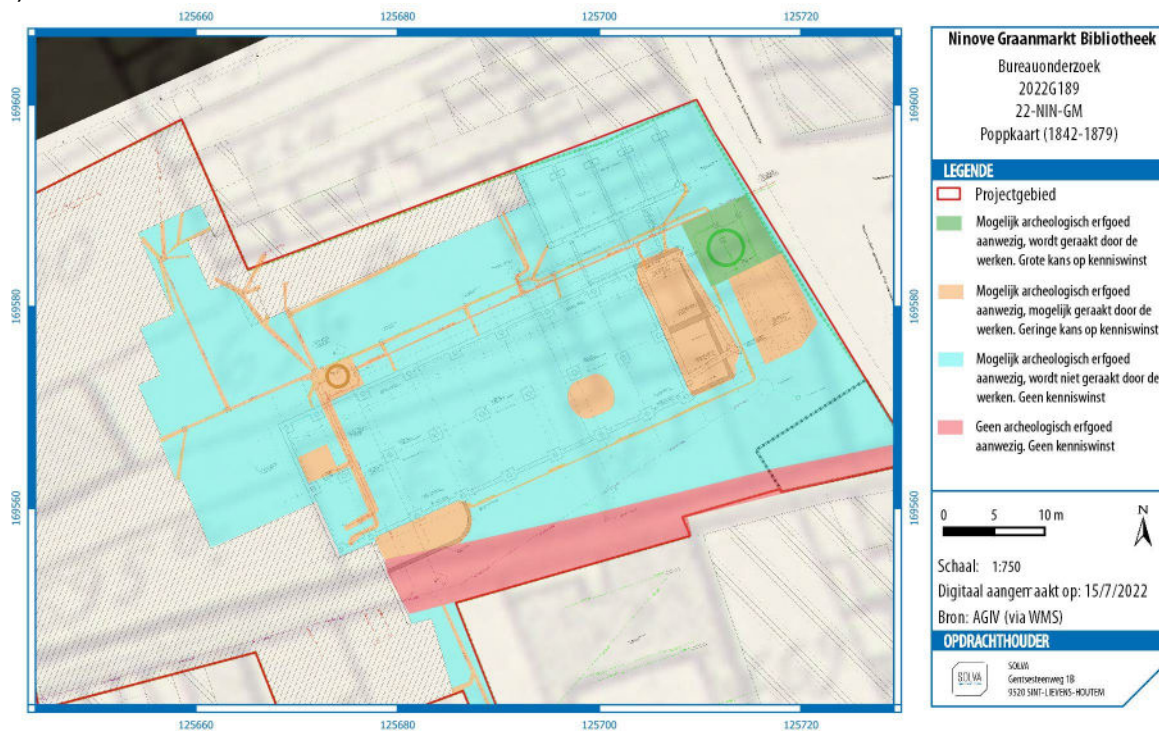

Figuur 48. Plan van gelijkvloers geprojecteerd op de Poppkaart. Omwille van de moeilijke leesbaarheid van het plan zijn de liftkoker (westen) en zitkuil (oosten) extra geaccentueerd.

➤ *Is er verder vooronderzoek noodzakelijk en welke vorm dient dit aan te nemen?*

Neen. Enkel de zone van de waterput komt in aanmerking voor vervolgonderzoek. Gezien de beperkte omvang van deze uitgraving, heeft een bijkomend vooronderzoek geen extra waarde. De andere ingrepen blijken middels het uitgevoerde bureauonderzoek niet in aanmerking te komen voor een eventueel vervolgonderzoek.

2.2.7.2 AFBAKENING VAN ZONES WAAR GEEN ARCHEOLOGISCH ERFGOED AANWEZIG IS OF VERWACHT WORDT

Figuur 49. Plan met zones waar wel of geen archeologisch erfgoed is vastgesteld of wordt verwacht.

2.2.7.3 AFBAKENING VAN ZONES WAAR ARCHEOLOGISCH ERFGOED VASTGESTELD IS OF VERWACHT WORDT

Zie Figuur 49.

3 BIBLIOGRAFIE

3.1 LITERATUUR

DE GRAEVE A., VERBEKE E., DE MAEYER W., KLINKENBORG S. 2021. Ninove Beverstraat. Archeologisch onderzoek, *SOLVA Archeologie Rapport* 213.

DE SMET, S., DE MAEYER W. & CHERRETTÉ B. 2020. Ninove Beverstraat – Archeologienota (bureauonderzoek)

KLINKENBORG S., DE MAEYER W., CLEMENT C. & CHERRETTÉ B. 2009. Ninove Graanmarkt. Archeologisch onderzoek (maart juli 2009). *SOLVA archeologierapport* 6.

KLINKENBORG S. & CHERRETTÉ B. 2015. Ninove- Ingelandt. Bureaustudie. SOLVA-Archeologierapport 43

SEVENANT M., MENSCHAERT J., COUVREUR M., RONSE A., ANTROP M., GEYPENS M., HERMY M. EN DE BLUST G. 2002. *Ecodistricten: Ruimtelijke eenheden voor gebiedsgericht milieubeleid in Vlaanderen. Deelrapport II: Afbakening van ecodistricten en ecoregio's: Verklarende teksten.* Onuitgegeven rapport.

VAN DE PERRE, D. & VANDE WINKEL, G. 2008. Ninove (Nieneve, Ninoven), in: *Het Land van Aalst* 60.4, pp. 267-286.

VAN DE PERRE D. 2022. Inghelant (ingeland) of de Ninoofse toponymische grabbelton. *Het Land van Aalst* 64, pp 3-18.

3.2 WEBSITES

Laatste raadpleging op 20/07/2022

<https://www.dov.vlaanderen.be>

<https://www.geopunt.be>

<https://inventaris.onroerendergoed.be>

<https://geo.onroerendergoed.be>

<https://maps.google.be>

<http://www.cartesius.be>

<http://cai.onroerendergoed.be/>